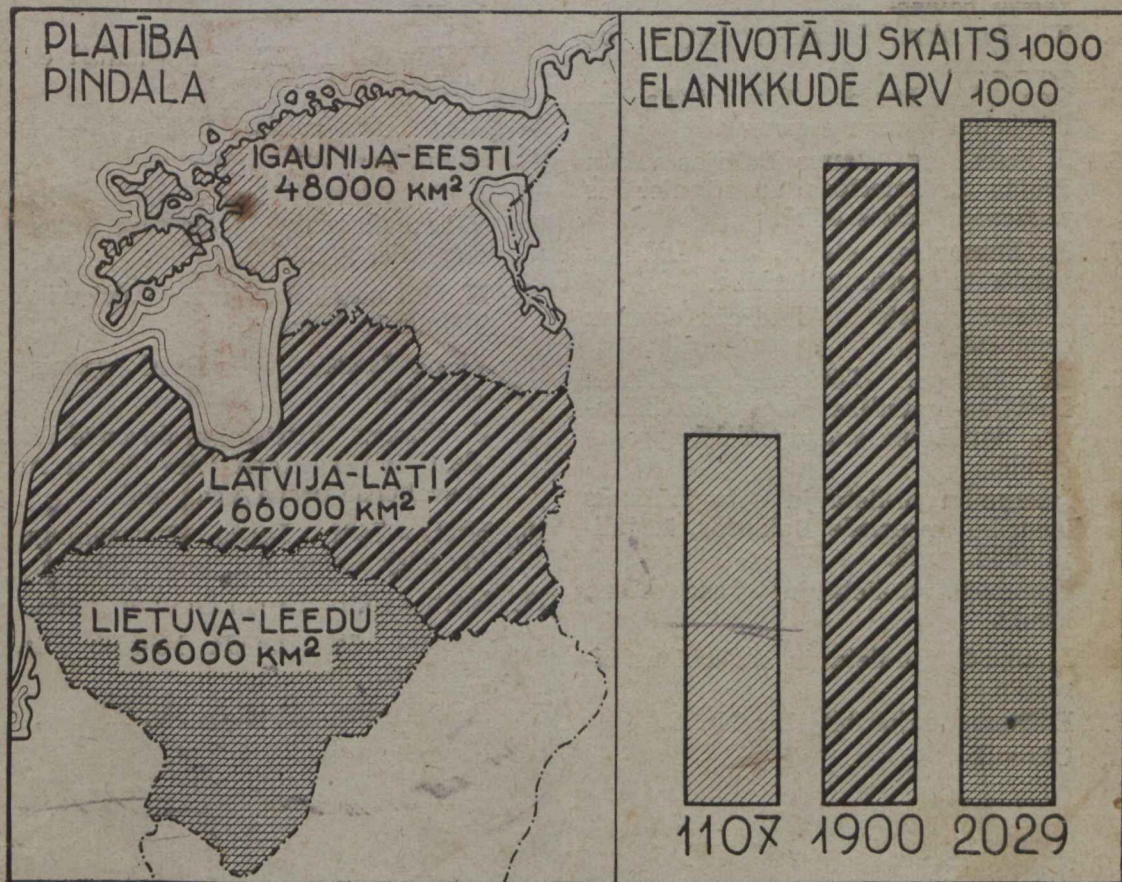

LATVIJAS-IGAUNIJAS BIEDRĪBAS

MĒNEŠRAKSTS

LĀTI-EESTI ŪHINGU KUUKIRI

Nr. 3

1934. g.

24. oktobris

II. gads

LATVIJAS - IGAUNIJAS BIEDRĪBAS IZDEVUMS

Saturs: — Sisu:

1. Prof. E. Blese. Kāda valoda lietojama Baltijas tautu savstarpējā satiksmē?
 2. N. Malta. Angļu valoda kā satiksmes valoda Baltijas valstu starpā.
 3. O. Nonācs. Svešvalodas Baltijas valstu skolās.
 4. K. Kurcalts. Latviešu dainas par igauņiem.
 5. Ģen. Kr. Berķis. Vienprātība — latvju un igauņu stiprums.
 6. J. Bokalders. Jauno Baltijas valstu ārējās tirdzniecības un rūpniecības tendences krīzes laikā.
 7. M. Baumanis, stud. iur. Baltijas valstu studentu sadarbība.
 8. Vidriks Ivāks. Aizrobežu igauņu organizēšana.
 9. K. Vanags. Tūrisma problēmas Latvijas-Igaunijas tautu tuvināšanas darbā un starptautiskā propagandā.
 10. Igaunu-latvju-lietavju tuvināšanās biedrību apspriede Bulduros, 1. jūlijā 1934. gadā.
 11. Igaunu-latvju-lietavju sadarbības birojs.
 12. Igaunu-latvju-lietavju sadarbības biroja statūti.
 13. Baltijas ūnijas biļetēns Nr. 2.
 14. Chronika.
1. Prof. E. Blese. Missugust keelt tarvitada Balti rahvaste omavahelises läbikäimises?
 2. N. Malta. Ingliskeel läbikäimiskeelena Balti riikides.
 3. O. Nonats. Vöörkeeled Balti riikide koolides.
 4. K. Kurtsalts. Läti rahvalaulud eestlasist.
 5. Kindr. Kr. Berķis. Üksmeel -- lätlaste ja eestlaste jõud.
 6. J. Bokalders. Noorte Balti riikide väliskaubanduse ja tööstuse tendentsid kriisi ajal.
 7. M. Baumanis stud. iur. Balti riikide üliõpilaste koostöö.
 8. Vidrik Ivask. Välis-Eesti organiseerimisest.
 9. K. Vanags. Turismi probleemid Läti-Eesti rahva lähendamise töös ja rahvusvahelise propaganda alal.
 10. Eesti - Läti - Leedu sõprusühingute koosolek Bulduris 1. juulil 1934. a.
 11. Eesti - Läti - Leedu koostöö büroo.
 12. Eesti - Läti - Leedu koostöö büroo põhikiri.
 13. Balti Unioni bülletään Nr. 2.
 14. Kroonika.

LATVIJAS - IGAUNIJAS BIEDRĪBAS MĒNEŠRAKSTS LĀTI - EESTI ÜHINGU KUUKIRI

Nr. 3.

24. oktobris.

2. gads.

Latvijas - Igaunijas biedrības mēnešraksts iznāk četras reizes gadā. Mēnešraksta gada abonements Latvijā, Igaunijā un Lietuvā Ls 3,60, citās zemēs Ls 4,50. Atsevišķa burtnīca maksā Ls 0,50. Redakcijas adrese: Rīgā, Kr. Barona ielā 7, dz. 4, tāl. 27826. Izdevniecības, ekspedīcijas, pasūtījumu un naudas pārvedumu adrese: Latvijas - Igaunijas b-bas mantzinim Fr. Lasmaņa kgam, Rīgā, Brīvības bulvārī 1; Fr. Lasmaņa tāl. 20551. Latvijas - Igaunijas biedrības adrese: Rīgā, Skolas ielā 13.

Lāti - Eesti ühingu kuukiri ilmub neli korda aastas. Kuukirja tellimishind aastas Lātis, Eestis ja Leedus Ls 3,60, teistes maades Ls 4,50. Üksik vihk maksab Lātis Ls 0,50. Toimetuse adress — Riias, Kr. Baron'i tän. 7, krt. 4, tel. 27826. Väljaandja, talituse, tellimiste ja rahasaadetiste adress: Lāti - Eesti ühingu laekahoidjale härra Fr. Lasman'ile, Riias, Brīvības bulv. (Vabaduse puistee) 1; Fr. Lasman'i telef. 20551. Lāti - Eesti ühingu adress: Riias, Skolas ielā 13.

Latvju-lietuvju tuvināšanās kongress Kauņā 9. jūnijā 1934. g.
Lātlaste-leedulaste sōpruskongress Kaunases 9. jūnijā 1934. a.

Kāda valoda lietojama Baltijas tautu savstarpējā satiksmē?

Missugust keelt tarvitada Balti rahvaste omavahelises läbikäimises?

Jautājums par to, kādas lielākas tautas valoda lietojama Baltijas valstu savstarpējā satiksmē, ir visai akūts un jau vairākus gadus saista dažādu Baltijas tautu tuvināšanās biedrību locekļu uzmanību. Šis jautājums jau vairākkārt pārrunāts dažādos tuvināšanās kongresos un sanāksmēs. Atbildes uz to ir dotas dažādas: ieteikta gan vācu, gan angļu, gan franču valoda. Par vācu valodu mūsu dienās gan uzstājas vairs tikai retais, un visvairāk ļaužu gan acumirkli piesienas modernam uzskatam, ka par tādu valodu jātop angļu valodai. Gribēju tomēr minēt dažus apstākļus un faktus, kas varētu runāt par labu franču valodai.

Franču valodai mūsu zemē un arī Lietavā un Igaunijā ir jau diezgan dziļas tradīcijas. Jau priekš kara Krievijā franču valodu mācīja visās vispārējās izglītības vidusskolās, izņemot komercskolas, un visi agrāko krievu vidusskolu absolventi, tā tad tagadējās mūsu intelligences vecākā un vidējā paaudze, resp. paaudze, kas tagad tieši atrodas darbā, franču valodu jau kaut cik pazīst, un tai savas franču valodas zināšanas papildināt nebūtu sevišķi grūti. Turpretī angļu valoda lielākai šīs paaudzes daļai pilnīgi sveša, un lai nu gan angļu valoda ir samērā viegla, tomēr vieglāk ir papildināties valodā, kas jau zināma, nekā iemācīties pilnīgi kādu valodu no jauna.

Angļu valodas cienītājiem spēcīgs arguments angļu valodas labā ir pēdējās lielā izplatība pasaulē. Jā, pasaulē gan, bet galvenā kārtā Āreiropas pasaulē, kur mūsu ļaudīm nokļūt gadās jau retāk. Turpretī franču valoda ir izplatīta visā Eiropas cietzemē, ja neskaita Vāciju, Austriju un Ziemeļu zemes — Zviedriju, Dāniju un Norveģiju. Zviedrijā neprot arī angļiski — izņēmums ir Zviedrijas rietumi, kur angļiski runā — un vispazīstamākā svešvaloda Zviedrijā ir tomēr vācu. Tādēļ Zviedrijā angļu vai franču valodas

Kūsimus sellest, millise suure rahva keelt tarvitada Balti riikide omavahelises läbikäimises, on väga akuutne ning juba mitu aastat köidab kõikide Balti rahvaste sõprusühingute liikmete tähelepanu. Sellest küsimusest on juba mitu korda räägitud mitmel lähendamise kongressil ja koosolekul. On antud mitu vastust: on soovitatud saksa, inglise ja prantsuse keelt. Saksa keele poolt viimasel ajal on küll vaid üksikud inimesed, ning kõige rohkem praegu pooldatakse moodsat vaadet, et Balti rahvaste läbikäimise keeleks peab saama inglise keel. Tahaks siiski mainida mõningaid olusid, mis räägivad prantsuse keele häaks.

Prantsuse keelel on meie maal, samuti Leedus ja Eestis, küllalt sügavad traditsioonid. Juba enne sõda õpetati Venemaal prantsuse keelt kõigis üldhariduslistes keskkooles, väljaarvatud kommertskoolid, ning kõik endiste vene keskkoolide lõpetajad, see on meie praeguse intelligentsi vanem ja keskmine põlv, resp. põlv, mis on praegu töös, juba tunneb prantsuse keelt ning neil ei oleks raske täiendada oma teadmisi prantsuse keele alal. Inglise keel sellevastu on aga suuremale osale täielikult võõras. Olgugi, et inglise keel on võrdlemisi kerge õppida, on siiski kergem täiendada teadmisi tuntud keeles, kui õppida mõnda keelt uuesti.

Inglise keele pooldajail on tugevaks argumentiks inglise keele laialdane tarvitamine kogu maailmas. Ja, maailmas küll, aga Välis - Euroopa maailmas, kus meie rahvastel harva juhtub tegemist. Prantsuse keel aga on levinud Euroopa kogu kontinendil, väljaarvatud Saksamaa, Austria ja Põhjamaad — Rootsi, Norra ja Daani. Rootsis ei räägita ka inglise keelt, väljaarvatud Rootsi lääneosa, kus osatakse inglise keelt, ning kõige tuntum keel on Rootsis siiski saksa keel. Sellepärast on Rootsi inglise või prantsuse keele pooltest

ziņā ir irrelevantna. Turpretī Polijā, Čehoslovākijā, Holandē, Beļģijā, Spānijā un Portugālē, Itālijā, Rumānijā, visās Balkānu valstīs, Turcijā un pat Persijā, pašu Franciju nemaz neskaitot, — visur prot franču valodu un ar franču valodu visur var cauri tikt. Tādēļ, piesavinoties franču valodu, cilvēks iegūst kustības brīvību pa visu Eiropu. Lai nu gan arī angļu valoda šāis valstis nav gluži nezināma, tā tomēr nevar sacensties ar franču valodu, jo pēdējo (piem., Itālijā) prot arī samērā vienkārši ļaudis: franču valoda tur ir pirmā svešvaloda skolās. Ar angļu valodas palīdzību turpretī Eiropā īsti var kustēties tikai Eiropas galīgos ziemeļrietumos: Norveģijā, pa daļai Dānijā un pašā Anglijā (ieskaitot arī Īriju). Tādēļ, bez šaubām, Eiropas ceļojumu praksē daudz svarīgāk zināt franču nekā angļu valodu.

Tālāk jāpakavējas pie jautājuma, ko var dot franču un ko angļu valodas prasana garīgā ziņā. Franču valoda ir modernā diplomātijas valoda, vecas ir franču valodas lietošanas tradīcijas taisni augstākajā kultūrālā sabiedrībā visā Eiropā. Dziļā, plaša un vispusīga ir franču kultūra, vijīga un pievilcīga. Gandrīz neapņēvama dailliterātūra, zinātne visās nozarēs, tehniskā literātūra un bezgalīga literātūra par mākslu visos veidos kļūst pieejama ik vienam, kas prot franciski. Saprotais, plaša ir arī angļu zinātniskā literātūra, bet vairāk dabas zinātņu laukā, fizikā, valsts zinātņu nozarē, turpretī humanitārās zinātnēs vispārīgi viņa tik ievērojama nav vai vismaz līdz mums īsti nenonāk. Kupla un bagāta ir arī angļu dailliterātūra, bet atkal tā mums — un tāpat arī citām tautām — visumā ir sveša. Izņemot šekspīru, Dikensu, Bairoņu un jaunākajā laikā Bernh. Šouu ar Golsvortiju, ko gan mēs un vispārīgi intelligēnce visā neangliskā pasaulē zina par Miltonu, Vordsvortu, Kolridžu un citiem angļu dzejniekiem un rakstniekiem? Tā ir atsevišķa pasaule, stingri noslēgta, īpatnēja, ar mazu interesi par ārpasauli. Jāsaka, ka šī mazā interese par ārpasauli vispārīgi raksturīga angļiem. Viņi dzīvo noslēgti savā salā, savās senās angliskās tradīcijās, valda pār jūrām, pār visu

irrelevantne. Aga Poolas, Tšehhoslovākias, Hollandis, Beļģias, Hispaanias, Portugālis, Itāalias, Rumeenias, kōigis Balkāni riikides, Tūrgimaal ja isegi Persias, Prantsusmaad lugemata — igalpool rāāgitakse prantsuse keelt ning prantsuse keelega vōib kōikjal lābisaada. Sellepārast, osates prantsuse keelt, saab inimene liikumisvabaduse kogu Euroopas. Olgugi, et ka inglise keel on mainitud riikides tuttav, siiski ta ei vōi sāal vōistelda prantsuse keelega, kuna viimast, nāiteks, Itāalias oskab ka rahvas: prantsuse keel on kohalikes kooles esimeseks vōorkeeleks. Inglise keele abil vōib Euroopas lābisaada ainult Euroopa pōhja - lāāne osas: Norras, osalt Daanis ning Inglismaal (ūhes Iirimaaga). Sellepārast on kahtlemata palju tāhtsam Euroopas matkates osata prantsuse keelt kui inglise keelt.

Edasi pean peatuma kūsimume juures — mida vōib anda prantsuse keele ja mida inglise keele oskus vaimlisel alal. Prantsuse keel on moodsa diplomaatia keel, prantsuse keele tarvitamise traditsioonid on vāga vanad iseāranis kōrgema kultuuriga seltskonnas kogu Euroopas. Prantsuse kultuur on sūgav, laialdane ja mitmekūlgne. Kes oskab prantsuse keelt, see saab tutvuneda peagu piirita ilukirjandusega, teadusega kōigil aladel, tehnilise kirjandusega ning lōpmatu kirjandusega kunsti alal. Muidugi, on vāga rikas ka inglise teaduslik kirjandus, aga rohkem loodusteaduse alal, fūūsikas, riigiteaduste alal, kuid humanitaarteaduste alal ta ei ole nii tāhtis vōi meieni ta ei ulatugi. Rikas ja kōrgel tasemel on ka inglise ilukirjandus, aga jālle on ta meile ja samuti ka teistele rahvastele kūllalt vōōras. Vāljaarvates Shakespeari, Dikensi, Bairoņi ja uemal ajal ka Bernhard Shawe ning Golsworty, kes meie ja ūldse kogu mitteinglise ilma intelligentsist teab Milton'ist, Vordsword'ist, Kolridge'st ja teistest inglise kirjanikest ning luuletajaist? See on omapārane maailm, vāga kinnine, vāikese huviga vālismaailma vastu. Peame tunnistama, et see vāike huvi vālismaailma vastu on inglastele vāga iseloomustav. Nad elavad omal saarel kui kindluses, oma traditsioonidega, va-

pasauli, bet valda ar savu floti, militāro un oikonomisko spēku, bet par šīs pasaules citu tautu garīgo dzīvi viņiem samērā maz interesēs. Viņi spiesti interesēties par kultūras izplatīšanu un nostiprināšanu zemēs, kas viņiem tieši pieder, bet ka angļi būtu kādreiz izrādījuši kādu kultūralu aktivitāti, piem., bijušā Krievijā vai mūsu dienu Baltijas valstīs, par to nekas nav dzirdēts. Ja svešas tautas interesējas par angļu kultūru, viņiem nekas nav pretī, bet ja neinteresējas, arī labi: angļu kultūrā pašā no tam nekas negrozīsies. Šai ziņā interesants stāvoklis tepat pie mums Latvijā. Ir mums gan angļu institūts, bet to uztur mūsu izglītības ministrija, un vai angļi kaut ko institūtam devuši, vai kaut kā palīdz institūtam pastāvēt, nav tā kā dzirdēts: varbūt, kādu krājumu grāmatas. Tāpat cik angļu zinātnieku ir uzstājušies pie mums Latvijas universitātē ar priekšlasījumiem? Vismaz filoloģijas un filozofijas fakultātē neviens. Nezinu, vai daudzi no viņiem lasījuši citās fakultātēs, vismaz man atmiņā neviens nav palicis. Bijuši pie mums gan amerikāņi — Rokfelleri fonda pārstāvji, bet vai šādā ceļā arī angļi ko darījuši savas kultūras stiprināšanai Latvijā, nav zināms. Angļu interese par mūsu kultūras dzīvi tāpat ir ļoti niecīga, jo oikonomiskā ziņā mēs esam ļoti sīki, salīdzinot ar Angliju; no angļu viedokļa raugoties, oikonomiskās un tirdzniecības attiecībās ar Angliju mēs vispārīgi esam gandrīz vai quantité negligible.

Citādi tas ir ar frančiem. Franču kultūra ārzemēs ir nenoliedzami daudz plašāk pazīstama par angļu kultūru: jau pēc savas dabas un dziļākās būtības franču kultūra ir vispārcilvēciskāka par angļu. Frančiem arvienu bijuši plaši kultūrāli sakari ar ārzemēm, un franči arvienu rūpējušies, lai viņu kultūras ietekme arī ārpus Francijas robežām būtu kurmet jūtama. To labi var novērot tepat Rīgā. Es negribu sīkāk raksturot franču kultūras centienus un pasākumus te Rīgā (franču liceju un institūtu, franču zinātnieku apciemojumus u. t. t.), bet jāsaka, ka franči par mums kultūrālā ziņā izrādījuši daudz dzīvāku interesi par angļiem.

litsevad merede üle, kogu maailma üle, kuid valitsevad oma merejoududega, oma sōjalise ja majandusliku vōimuga, kuna selle maailma teiste rahvaste vaimlise elu vastu nad tunnevad vāga vāhe huvi. Nad on sunnitud huvi tundma kultuuri levitamisest ja kindlustamisest neil mail, mis nendele kuuluvad, aga ei ole kuuldud, et inglased oleksid tundnud huvi vōi naidanud kultuurilist aktiviteeti, nāiteks, end. Venemaal vōi praeguseis Balti riikides. Kui vōorad rahvad on huvitatud inglise kultuurist, siis ei ole neil midagi selle vastu, kui aga ei ole huvitatud — ka pole viga: inglise kultuuris selletōttu veel midagi ei muutu. Selles kōsimuses on vāga huvitav seisukord Lātis. Meil on kōll inglise keele instituut, aga selle ūlalpidaja on Lāti haridusministeerium. Ei ole kuuldud, et inglased oleksid instituudile midagi andnud, vōi aitaksid tema seisukorda kindlustada, vōibolla on antud ainult raamatuid. Kui palju inglise teadlasi on esinenud Lāti ūlikoolis ettekangetega? Vāhemalt filoloogia - filosoofia teaduskonnas mitte ūkski. Ma ei tea, kas on keegi neist pidanud loenguid teistes teaduskondades, aga ei māleta kōll ūhtegi sellist juhust. On olnud meie maal kōll ameeriklased — Rokfelleri fondi esindajad, aga kas sarnasel teel on inglased midagi teinud oma kultuuri levitamiseks Lātis, seda ei tea. Inglaste huvi on meie kultuurielu vastu ka vāga vāike, kuna majanduslikult meie oleme nende kōrval liig pisikesed. Vōrreldes Inglismaaga, inglise seisukohalt vaadates, majanduslikes ja kaubanduslikes vahekordades Inglismaaga meie ūldse oleme peagu quantité negligible.

Teisiti on aga prantslastega. Prantsuse kultuur on vālismaail palju rohkem tuntud kui inglise kultuur: juba oma loomu ja sūgavama sisu poolest on prantsuse kultuur ūldinimlikum inglise omast. Prantslastel on alati olnud laialdased kultuuri vahekorrad vālismaailmaga, ning prantslased on alati hoolt kandnud, et prantsuse kultuuri mōju vōiks tunda ka vāljaspool Prantsusmaa piire. Seda nāeme siinsamas Riias. Ma ei hakka lāhemalt iseloomustama prantsuse kultuuri pūdeid ja

Jāsaka gan, ka arī franči varētu darīt vēl vairāk savas kultūras stiprināšanā Latvijā, bet arī tas, ko viņi darījuši, ir tomēr daudz vairāk par to, ko darījuši un dara angļi.

Tādēļ jākonstatē, ka angļu kultūra un valoda visumā mums, tāpat kā mūsu kultūra angļiem, vēl ir stipri sveša: intelligentis latvietis var nodzīvot Rīgā gadiem, nedzirdēdams neviena vārda angļiski un neatrazdams iespēju laist darbā angļu valodu, pat ja viņš to prastu. Angļu valodas pratēju tirdznieciskiem sakariem ar Angliju mums pietiek. Ja angļiem pēc kādiem mūsu produktiem būs vajadzība, viņi tos nopirks. Šai ziņā gribu vēl atgādināt uzskatu, ko izteica bij. min. prezidents P. Juraševskis š. g. jūnijā Kaunas lietuvju un latviešu tuvināšanās kongresā. Viņš izteicās tā, ka angļu valodas pratēji var lielā mērā iet mūsu tautai zudumā. Iemācījušies angļiski, viņi meklēs iespēju arī praktiski likt lietā savas angļu valodas zināšanas un, nespēdami to darīt dzimtenē, viņi dosies uz ārzemēm. Viņi dosies nevis uz Angliju, bet vai nu uz Anglijas kolonijām Āfrikā un Indijā, vai galvenā kārtā uz Ameriku un tur galīgi pazudīs mūsu tautai. Turpretī franču valodas pratējiem tādu centienu nebūs, un viņi vairāk paliks dzimtenē. Tādēļ es neredzu sevišķu attaisnojumu pastiprinātai angļu kultūras ietekmes kultivēšanai Latvijā un neatzistu, ka būtu sevišķi lietderīgi angļu valodu kultivēt kā valodu, kas būtu lietojama Baltijas tautu intelligences pārstāvju savstarpējos sakaros un tuvināšanās darbā.

Prof. E. Blese.

edu siin Riias (prantsuse lütseum ja institut, prantsuse teadlaste külaskäigud jne), aga pean tunnistama, et prantslased tunnevad rohkem elavat huvi meie vastu kultuuri alal. Võiksid küll ka prantslased veel palju rohkem teha oma kultuuri kindlustamiseks Lätis, aga seegi, mida nad on teinud, on palju rohkem, mida on teinud ja teevad inglased.

Sellepärast peame tunnistama, et inglise kultuur ja keel meile ja samuti meie kultuur inglastele on väga vöõras: intelligentne lätlane võib Riias elada aastaid ja ei kuule mitte ühtki inglise keele sõna ning ei leia võimalust kasutada oma teadmisi inglise keele alal tegelikus elus isegi siis, kui ta selgesti oskaks seda keelt. Inglise keele oskajaid kaubanduslikuks läbikäimiseks Inglismaaga on meil küllalt Siin.tahan veel meelde tuletada sõnu, mida ütles end. Läti ministerpresident P. Juraševskis k. a. juunis Kaunases leedulaste ja lätlaste sõpruskongressil. Ta ütles, et inglise keele oskajad võivad meie rahvale kaotsi minna. Kui nad oskavad inglise keelt, siis hakkavad otsima võimalust tarvitada oma inglise keele oskust tegelikus elus ja kui nad ei saa seda teha kodumaal, siis lähevad välismaile. Nad ei sõida Inglismaale, vaid Inglismaa kolooniatesse Aafrikas ja Indias või pääasjalikult Ameerikasse ja sääal lõpulikult kaovad meie rahvale. Prantsuse keele oskajail selliseid püüdeid ei saa olla ja nemad jäävad kodumaale. Sellepärast ma ei näe erilist vajadust kultiveerida inglise kultuuri Lätis ja ei kiida hääks inglise keele kultiveerimist keelena, mida tarvitada Balti riikide intelligentsi esindajate omavahelises läbikäimises ja meie rahvaste lähendamise töös.

Prof. E. Blese.

Angļu valoda kā satiksmes valoda Baltijas valstu starpā.

Ingliskeel läbikäimiskeelena Balti riikides.

Nevar būt šaubu par to, ka Baltijas valstīm nepieciešama valoda, ko ne tikai viņu diplomāti, bet arī pārējie pilsoņi varētu lietot satiksmei savā starpā. Izvēlē

Ei ole kahtlust, et Balti riigid vajavad keelt, mida võiksid tarvitada mitte ainult nende diplomaadid, vaid ka teised kodanikud omavahelisel läbikäimisel. Valikul

svarā krit vispirms tas, lai šī valoda kalpotu ne tikai satiksmei starp Baltijas valstīm, bet arī ārpus tām, un proti, jo plašākā apgabala, jo labāk. Tamdēļ apskatot jautājumu par šādas valodas izvēli, nevaram neņemt vērā valodu izplatību pasaulē vispārī. Tas vajadzīgs arī jo sevišķi tāpēc, ka pastiprinātas satiksmes — aeroplānu, radio un kino laikmetā, iespaidus uzņemam ne tikai no tautām un zemēm, kas mums tieši blakus, bet no visas plašās pasaules.

Sevišķi tas tā ar valodām, kuŗas dzird tagad arī tais vietās, kur tās tieši nelieto, un jo valoda pasaulē plašāk izplatīta, jo tā atskan biežāk visos zemes stūros. Visiem zināms, ka angļu valoda ir izplatītākā valoda pasaulē, jo viņa ir mātes valoda 150 miljoniem, un administrācijas valoda apm. 500 milj. ļaužu. Pie šī pazīstamā fakta te tuvāk neuzkavēšos, kā arī neuzskaitīšu apgabalus, kur runā angļiski. Aprobežošos ar aizrādījumu, ka šās zemes ietilpst divi lielās politiskās vienībās — Britu impērijā un Ziemeļu Amerikas Savienotās Valstīs. Apsverot jautājumu par angļu valodas tālākas izplatīšanās iespējamībām bieži domā tikai par Britu impēriju, vai vismaz nepietiekoši augsti novērtē Z. A. S. Valstu nozīmi. Nav jāaizmirst, kā šai zemē dzīvo vairāk anglosakšu nekā jebkādā citā, un ka iespējamības politiskā un oikonomiskā iespaida pieaugšanas ziņā šai zemei sevišķi plašas. Tā piem. Amerika manāmi iespaido ar savu politisko un saimniecisko varu valodas jautājumu Āzijā — pasaules daļā, kas sevišķi Krievijas dēļ, no ārpus Eiropas zemēm mūs šai ziņā var visvairāk interesēt. Amerikas iespaids vēl vairāk nodrošina angļu valodas stāvokli Āzijā, kur tas jau kopš laika gala bijis stiprs. Krievijai, kuŗai plašas intereses Āzijā, ir jāierāda angļu valodai pienācīgu vietu savu ierēdņu un intelligento profesiju darbinieku izglītībā, un tā angļu valodas nozīme mūsu lielajā kaimiņu valstī pēdējā laikā ievērojami pieaugusi. Tāpat tas ir Eiropas pārējā daļā, un pie tam ne tikai Ziemeļos, kur angļu kultūras un saimnieciskais iespaids stiprs, bet arī Vidus-Eiropā. Visur tā pati aina kā pie mums.

on väga tāhtis iseāranis asjaolu, et seda keelt tarvitataks mitte ainult läbikäimises Balti riikide vahel, vaid ka mujal, ning mida laiemas ulatuses, seda parem. Sellepärast peame, lahendades sellise keele küsimuse valikut, tähelpanema keelte levimist kogu maailmas. Seda peame tegema eriti sellepärast, et praegusel — lennukite, radio ja kino ajajärgul saavutame mõjusid mitte ainult mailt, mis on meie otseses lähenduses, vaid kogu laialt maailmalt. Iseāranis on see nõnda keeltega, mida kuuleme ka sääal, kus neid ei tarvitata oma maa riigikeelena, vaid ka mujal ning mida levinum üks keel on maailmas, seda sagedamini ta kõlab igalpool kogu maakeral. Kõik teavad, et ingliskeel on kõige enam tarvitatav keel maailmas, kuna ta on emakeeleks 150 miljonile ja administratsiooni keeleks 500 miljonile inimesele. Sellele tuttava asjaolu juures ma ei taha lähemalt peatuda, samuti ei hakka mainima kõiki kohti, kus räägitakse ingliskeelt. Piirdun märkusega, et need maad kuuluvad kahte poliitilisse üksusse — Briti Impeeriumi ja Põhja-Ameerika Ühendriikidesse. Kaaludes küsimust ingliskeele kaugemast levimisest sagedasti kõneldakse ainult Briti Impeeriumist või vähemalt hinnatakse liig madalalt Põhja-Ameerika Ühendriikide tähtsust. Ei tohi unustada, et sel maal elab anglo-sakse rohkem kui kuskil mujal, ning et võimalused poliitilise ja majandusliku mõju suurenemiseks sel maal on eriti laialdased. Näiteks, Ameerika tunduvat mõjutab oma poliitilise ja majandusliku võimuga keelte küsimust Aasias, see on, maailmajaos, mis meid võib huvitada välis-Euroopa maist kõige rohkem, iseāranis Venemaa pärast. Ameerika mõju veel rohkem kindlustab ingliskeele seisukorra Aasias, kus ta on olnud juba algusest päale väga tugev. Venemaa, kellel on laiad huvid Aasias, peab pühendama ingliskeelele suure tähelpanu ning andma temale silmapaistva koha oma riigiametnikkude ja haritlaste hariduses. Nii on ingliskeele tähtsus meie suuremas naaberriigis eriti viimase ajal tunduvalt suurenenud. Samuti see on Euroopa teistes osades, kusjuures mitte ainult Euroopa

Ja angļu valodas pratēju skaits absolūti reķināts vēl nav liels, tad salīdzinot ar pirmskaņu tas pieaudzis vairākkārtīgi.

Meklējot izskaidrojumu šai parādībai, mēs to varam saskatīt cilvēces centienos pēc starptautiskas valodas. Satiksmei dažādo tautu un zemju starpā topot dzīvākai, top lielāka vajadzība pēc šādas valodas. Un te nu angļu valodai, kuŗas sarunas valoda vienkārša, un kuŗā jau runā lielāks skaits cilvēku nekā jebkuŗā no pārējām pasaules valodām, lielas priekšrocības pēdējām un mākslīgām valodām pretīm. Viņa pati par sevi jau zināmā mērā ir starptautiska valoda, jo to lieto ne tikai simtiem miljonu ļaužu kā svešvalodu, bet vairāku tautu piederīgi, kā angļi, amerikāņi, skoti un daļa īru kā mātes valodu. Tādā kārtā no valodu izplatības viedokļa angļu valodas izvēle par satiksmes valodu Baltijas valstīs pilnā mērā pamatota. Par šo izvēli tālāk jāsaka, ka viņa ir tik svarīgs jautājums, ka to nedrīkst darīt atkarīgu no patreizējā politiskā stāvokļa, vai vismaz pēdējais nedrīkst būt izšķirošais faktors. To tiesu ļoti svarīga loma šai izvēlē ir kultūras politikas un kultūras orientācijas momentiem. Un te nu angļu valodas izvēle atrodas vislabākā saskaņā ar Baltijas valstu, sevišķi Igaunijas un Latvijas, kultūras dzīves orientēšanos uz ziemeļiem. Kultūrālie un saimnieciskie sakari starp Skandināvijas valstīm un Angliju pēdējos gados tapuši sevišķi dzīvi un angļu valodai izplatoties Skandināvijas zemēs ir vislabākās cerības palikt par starptautisku valodu šē jau samērā neilgā laikā. Valodas izvēlē, saprotams, svarā krit arī valodas īpatnības. Zināmas grūtības angļu valodā rada viņas fonētika un rakstība, kā arī lielais vārdu krājums literatūras valodā. Bet tās atsver vienkāršā grammatika un jau pieminētā vieglā sarunas valoda. Tomēr nebūdamas ne filologs, ne valodu skolotājs negribu pie šiem jautājumiem uzkavēties un tamdēļ pāreju uz nākošo — par kultūras vērtībām angļu valodā. Varētu izlikties, ka ir lieki mēģināt pierādīt kultūras vērtību valodai, kuŗā rakstījuši Šekspirs, Miltons, Baijons un Šellijs. Bet tomēr pie tā jāapstājas, ja šai ziņā sastopamies ar ieskatiem, kas izteicas frāzēs, ka vācu

põhjaosas, kus on väga tugev inglise kultuuri ja majanduslik mõju, vaid ka Kesk-Euroopas. Kõikjal see samane asi, mis meil. Kuigi ingliskeele oskajate arv, absoluutselt arvestatud, ei ole veel suur, siis võrreldes ennesõja oludega, on ta mitmekordselt suurenenud. Otsides sellele nähtele seletust, näeme seda inimkonna püüetes leida ühist rahvusvahelist keelt. Läbikäimine mitmesuguste maade ja rahvaste vahel muutub igapäev elavamaks ning tuntakse suuremat vajadust ühise keele järele. Ingliskeel on väga lihtne ja kerge õppimiseks ja teda kõneleb nii suur arv inimesi, kui ühtki teist keelt maailmas, mille tõttu ta palju teistest keeltest ees on. Ingliskeel ongi juba teataval määral rahvusvaheline keel, kuna teda tarvivad mitte ainult sajad miljonid inimesed võõrkeelena, vaid mitme riigi kodanikud — inglased, ameeriklased, šotlased ning osa iirlasi emakeelena. Nii on ingliskeele, kui kõige rohkem kõneldatava keele, valik Balti riikide läbikäimises tarvitatavaks keeleks täiesti põhjendatud. Sellest valikust pean veel ütleva, et ta on niivõrd tähtis, et teda ei tohi teha sõltuvaks praegusest poliitilisest olukorrast, ehk vähemalt viimane ei tohi olla otsustavaks faktoriks. Väga tähtis osa on aga selles valikus kultuurpoliitika ja kultuurielu orientatsiooni momentidel. Ning siin on ingliskeele valik kõige paremas kooskõlas Balti riikide, iseäranis Eesti ja Läti kultuurelu orienteerimisega põhjapooles. Kultuursed ja majanduslikud sidemed Skandinaavia riikide ja Inglismaa vahel on viimasel ajal saanud eriti elavaiks ning ingliskeelele, levides Skandinaavia maades, on kõigesuuremad lootused saada siin rahvusvaheliseks keeleks juba võrdlemisi lühikese ajaga.

Keele valikul peab tähelepanema, muidugi, ka keele omapärasusi. Teatavaid raskusi tekitab ingliskeele foneetika ja kirjutusviis, ning ka sõnade rohkus kirja keeles. Kuid teiselt poolt on temal väga lihtne grammatika ja kerge kõnekeel. Mina ei ole ei filoloog, ega keelte õpetaja, sellepärast ma ei peatu nende küsimuste juures lähemalt, vaid räägin järgnevast küsimusest — kultuurväärtusist inglise-

valoda zinātnes, franču—mākslas un angļu —tirdzniecības valoda.“ Zinātnē, vairākās disciplīnās, piem., fizikā, iedzimtībā u. c., patlaban angļu valodā parādās vairāk svarīgu rakstu nekā citās valodās. Par to, cik mākslas literatūrā iznāk darbu angļu valodā, katrs var pārliecināties izšķirstījis cauri „The Times“ nedēļas literatūras pielikumu (Literary Supplement). Nākotnē šās valodas kultūras nozīme var tikai pastiprināties. Tā Amerikā tikai tagad sāk lidzi runāt zinātnē, bet dažās nozarēs Amerikas zinātnes svars jau visai jūtams. Arī literatūrā Amerikas nozīme pastāvīgi pieaug.

Par angļu valodas priekšrocībām tirdzniecībā un kuģniecībā nerunāšu, jo neviens laikam nemēģinās apstrīdēt viņai šo pirmo vietu. Aizrādīšu tikai, ka angļu valodā Baltijas valstu tirgotāji var uzturēt sakarus ar visām zemēm, to starpā arī ar Vāciju.

Tā visu aprādīto apsverot, var sacīt, ka Latvijas valdības pēdējie lēmumi pirmās svešās valodas lietā ir pārdomāti un pamatoti. Visām Baltijas valstīm izvēloties to pašu svešo valodu, kas mācāma skolā kā pirmā, šī valoda ar laiku kļūs par satiksmes valodu Baltijas valstu starpā. Jāvēlās tikai, lai arī pārējās valstīs izvēle kristu uz to pašu valodu kā Latvijā, proti angļu.

N. Malta.

keeles. Nāib, et oleks asjata tōendada kultuurvāartusi keelele, milles kirjutunud šakespeare, Milton, Bairon ja Shelli. Peame siiski siin kohal ütlemā mōne sōna, kuna valitseb vaade, et „saksa keel on teaduse, prantsuskeel — kunsti ja ingliskeel — kaubanduse keel. Teaduses, nāiteks fūisikas, arstiteaduses jne., ilmub praegu ingliskeeles rohkem tāhtsaid kirjutisi, kui teistes keeltes. Kui palju ilukirjanduslikke tōid ilmub ingliskeeles, selles vōib igauks veenduda lugedes „The Times“ nādala kirjanduslikku kaasannet (Literary Supplement). Tulevikus selle keele kultuuriline tāhtsus vōib ainult suurena. Ameerika alles praegu hakkab kaasarāākima teaduses, kuid mōningail aladel on Ameerika teaduse tāhtsus juba küllalt tuntav. Ka kirjanduses kasvab Ameerika tāhtsus. Ingliskeele eesōigusist kaubanduses ja laevanduses ma ei kōnele, kuna keegi vist ei taha eitada tema esimest kohta neil aladel. Mainin ainult seda, et ingliskeele abil Balti riikide kaupmehed vōivad lābisaada igalpool, ka lābikāimises Saksamaaga.

Seda kōike kaaludes vōime tunnistada, et Lāti valitsuse viimased otsused esimese vōorkeele kūsimumes on lābimōeldud ja pōhjendatud. Kui kōik Balti riigid valivad ūhe ja sama esimese vōorkeele, siis saab see tarvitataavaks keeleks Balti riikide lābikāimises. Jāāb ainult soovida, et ka teised riigid valiks selle keele, mis on valitud Lātis, see on, — ingliskeele.

N. Malta.

Svešvalodas Baltijas valstu skolās. Vōorkeeled Balti riikide koolides.

Kādā valodā sarunāsies savā starpā igauņu, latviešu un leišu nākošā paaudze — tas ir ārkārtīgi svarīgs jautājums priekš mums visiem, priekš Baltijas tautu kopējās nākotnes. Ne krievu, ne vācu valoda, kādā mēs tagad satikdamies sarunājamies un spriežam par kopējām lietām konferencēs, mūsu bērniem par kopēju sarunu valodu vairs nevarēs nodēret,

On vāga tāhtis kūsimums meile, Balti riikide ūhisele tulevikule — missuguses keeles rāāgivad omavahel Lāti, Eesti ja Leedu rahvad tulevikus. Meie lastele ei kōlba enam ūhiseks keeleks vene, ega saksa keel, mida praegu tarvitame kokkuttules konverentsidele ja arutades ūhiseid asju, kuna neid keeli Balti riikide koolides enam ei ōpetata. Uue ūhise keele kūsimums

jo šo valodu visās Baltijas valstu skolās vairs nemāca. Tā tad kopējas jaunas sarrunu valodas jautājums kļūst ļoti akūts, jo jau pēc 15—20 gadiem mūsdienu sabiedriskie un politiskie darbinieki būs nogājuši no skatuves.

Tā mēs nonākam pie praktiskas nepieciešamības diktētās prasības — **Baltijas valstu skolu politikai svešvalodu jautājumā ir jāiet vienas kopējas obligātoriskās svešvalodas virzienā**, lai tādā kārtā ne tikai atvieglotu, bet vispāri padarītu par iespējamu ciešu kontaktu trīs Baltijas valstīs apdzīvojošo tautu starpā.

Igaunijā un Latvijā gandrīz vienā laikā tiek izvesta plaša skolu reforma un līdz ar to arī svešvalodu jautājums ievirzās jaunā guļtnē. Ar gandarījumu var konstatēt, ka abās šajās valstīs svešvalodu izvēles un piesavināšanās kārtība iet vienādā virzienā, ja arī ne gluži ar tādu saskaņotību, kā tas augšā aprādītā mērķa labā būtu bijis vēlams.

Latvijas jaunais skolu likums par obligātorisko svešvalodu, sākot jau no pamatskolas cauri vidusskolai, nosaka angļu valodu. Tas tā humanitārās, reālās un arī tā saucamās praktiskās gimnazijās. Savrup stāv klasiskās gimnazijas, kurās bez abām vecajām valodām kā romāņu kultūrai tuvāk stāvošu māca franču valodu. Otrā svešvaloda humanitārās gimnazijās pēc izvēles var būt vācu vai franču, bet reālgimnazijās vācu vai latīņu, pie kam pedējā gadījumā latīņu valodas atzīme reālgimnazijas gatavības apliecībā nedod tiesību iestāties universitātes fakultātēs, kas prasa no aspirantiem latīņu valodas prašanu pilnā klasiskās vai humanitārās gimnazijas kursa apmērā. Humanitārās gimnazijās latīņu valodas vietā ar izglītības ministrijas piekrišanu var mācīt kā otro obligātorisko svešvalodu vācu un šādā gadījumā otrai svešvalodai paredzētais stundu skaits ierādams trešai svešvalodai (franču).

Pārejas laikam ir paredzēti izņēmumi: pamatskolās, kur kā svešvaloda sāpta vācu valoda, tur tā turpināma vecākajās klasēs, sākot ar trešo klasi uz augšu. Kur svešvaloda šogad no jauna sākama, tur jāsāk mācīt angļu valoda. Tāpat gimna-

simus saab igapäev akūtsemaks, kuna juba 15—20 aasta pärast lähevad praegused poliitika ja seltskonna tegelesed tegevuslavalta ära.

Näeme, et on praktiline vajadus tähelepanna nõuet, et Balti riikide koolipoliitika võõrkeelte küsimuses peab käima ühiseid teid — ühe sundusliku võõrkeele suunas, et niiviisi mitte ainult kergendada, vaid üldse võimaldada tihedamat kontakti kolme Baltimere kaldaid asustava rahva vahel.

Eestis ja Lätis peagu ühel ajal teostatakse suur koolireform ja ühes sellega ka võõrkeelte küsimuses algab teine suun. Võime rõõmuga tõendada, et mõlemas riigis võtab see võõrkeelte valiku ja õppimise kord ühise suuna, ehkki mitte sellise kooskõlaga, kuidas see oleks soovitav ülalmainitud sihi saavutamiseks.

Läti uus kooliseadus sunduslikuks võõrkeeleks määrab algkoolis ja kogu keskkoolis **inglisekeele**. See on ettenähtud humanitaar, reaali- ja samuti ka nõnda nimetatud praktilisid gymnaasiumites. Kõrvalekalduvad klassilised gymnaasiumid, kus õpetatakse kaht vana keelt ning romaani kultuurile lähedal seisvat **prantsuse keelt**. Teine võõrkeel humanitaargymnaasiumides võib olla saksa või prantsuse keel, mida õpilane ise võib valida. Reaalgymnaasiumides õpetatakse saksa või ladina keelt, kusjuures sel juhusel ladina keele õppimise tagajärgede märkus kooli lõputunnistusel ei anna õigusi sisseastumiseks ülikooli neisse teaduskondadesse, kus sisseastujailt nõutakse ladina keele teadmist klassilise või humanitaargymnaasiumi kursuse ulatuses. Humanitaargymnaasiumides võib õpetada ladina keele asemel haridusministeeriumi nõusolekul **teise sundusliku võõrkeelena saksa keelt** ning sel juhusel teisele võõrkeelele ettenähtud tundide arv antakse **kolmandale võõrkeelele** (prantsuse).

Ülemineku ajaks on ettenähtud erandid: algkoolides, kus võõrkeelena on alatud õpetama saksa keelt, selle õpetamist jätkatakse kolmandast klasist alates. Kus tunniplaanidesse võetud ingliskeel. Samuti gymnaasiumides, kus senini ei ole õpetatud ingliskeelt, on neljanda ja kõr-

zijās, kurās līdz šim angļu valoda nav mācīta, atļauts ceturtās un augstākās klases skolēniem kursu beigt ar vācu valodu kā pirmo obligatorisko svešvalodu.

Igaunijā, sakarā ar šini gadā iesākto skolu reformu, svešvalodu mācība pamat- un vidusskolās izveidojas sekoši:

Igaunijas pamatskolas normālais stundu saraksts svešvalodas nemaz neparedz. Tomēr skolas padomei (bērnu vecāku un skolu uzturētāju pārstāvjiem) ir atstāta brīvība ierosināt jautājumu par svešvalodu uzņemšanu attiecīgas pamatskolas mācības programmā, attiecīgi samazinot stundu skaitu citos priekšmetos. Par svešvalodu padome var izvēlēti angļu, franču, vācu vai krievu valodu. Padomes ierosinājumam jātiek apstiprinātam no izglītības ministrijas.

Interesanti konstatēt, ka vairums pamatskolu izmanto tiesības mācīt svešvalodu, galvenām kārtām dodot priekšroku vācu vai angļu valodai, pārsvarā tomēr ir vācu valoda. Vairākās privātās pamatskolās māca pat divas svešvalodas, pie kam visbiežāk sastopamā kombinācija ir — vācu un angļu, tad angļu un vācu, vai vācu un franču. Vidusskolās (5.—9. mācības gads) māca divas svešvalodas: pirmo, sākot ar pirmo klasi, visās piecās klāsēs ar 22 stundām un otro svešvalodu, sākot ar trešo klasi, ar 12 stundām; ar to 22 proc. no mācību stundām ziedotas svešvalodu mācīšanai. Vidusskolās sastopamas svešvalodas divas no četrām: angļu, franču, vācu un krievu. Mācāmās svešvalodas un to kārtību apstiprina katrai atsevišķai vidusskolai valsts vecākais. Līdz šim apstiprinātas vidusskolās svešvalodas sekošās kombinācijās:

Valoda:	Kā I. svešvaloda	Kā II. svešvaloda
Angļu	21	6
Franču	—	3
Vācu	6	22
Krievu	—	1

Privātās vidusskolas vēlās mācīt pat trīs svešvalodas, bet līdz šim tas viņām nav atļauts.

Kā redzams, Igaunijā, kur pastāv brīva svešvalodu mācīšanas izvēle, praksē šī iz-

gema klasi õpilastele lubatud lõpetada kursus saksa keelega esimese sundusliku võõrkeelena.

Eestis, kooskõlas sel aastal alatud koolireformiga, võõrkeelte õpetamine alg- ja keskkoolides teostatakse järgmiselt:

Eesti algkoolide normaalses tunniplaanis võõrkeeled ei olegi ettenähtud. Kuid õppenõukogule (lastevanemate ja kooli ülalpidajate esindajail) on jätud vabadus alगतada küsimust võõrkeele võtmisest vastava algkooli õppekavva, vastavalt vähendades tundide arvu teistele õppeainetele. Võõrkeeleks õppenõukogu võib valida inglisis, saksa, prantsuse või vene keele. Õppenõukogu otsuse peab esitama haridusministeeriumile kinnitamiseks.

Huvitav mainida, et suurem osa algkoolide kasutavad õigusi õpetada võõrkeelt, andes eesõiguse pääasjalikult saksa või ingliskeelele, üleskaal on siiski saksa keelele. Mitmes eraalgkoolis õpetatakse isegi kaks võõrkeelt, kusjuures kõige rohkem leiame kombinatsiooni — saksa ja ingliskeel, siis inglise ja saksa keel, või saksa ja prantsuse keel. Keskkoolides (5.—9. õppeaastani) õpetatakse kaks võõrkeelt: esimest, 1. klassist alates, viies klassis 22 õppetunniga ja teist võõrkeelt, 3. klassist alates 12 tunniga; sellega on 22% õppetundidest pühendatud võõrkeelte õpetamiseks. Keskkoolides õpetatakse kaks võõrkeelt järgmisest neljast: inglise, prantsuse, saksa ja vene. Võõrkeelte valikut ja nende õpetamise korda kinnitab igale keskkoolile riigivanem. Senini on kinnitatud võõrkeeled keskkoolides järgmiselt:

Keel:	I. võõrkeelena	II. võõrkeelena
Inglise	21	6
Prantsuse	—	3
Saksa	6	22
Vene	—	1

Erakeskkoolid soovivad õpetada isegi 3 võõrkeelt, aga senini see pole veel lubatud.

Näeme, et Eestis, kus on vaba valik võõrkeelte õpetamiseks, tegelikult elus lähem see valik samas suunas, mis Lätiski on ettenähtud seaduses: ingliskeel on mõ-

vēle iet stipri tanī pašā virzienā, kā tas Latvijā noteikts ar likumu: angļu valoda kā vienā tā otrā valstī ieņem dominējošo vietu. Bez šīs izšķirības Igaunijas un Latvijas skolu likumā attiecībā uz svešvalodas brīvu izvēli, vai jau iepriekš noteiktu kārtību, pastāv vēl otra atšķirība, proti — skolā mācāmo jauno svešvalodu skaita ziņā. Latvijā, kā redzējām, ar izglītības ministrijas atļauju ir pielaista pat triju jauno svešvalodu mācīšana, kamēr Igaunijā stundu plāni paredz tikai divas jaunas svešvalodas. Tas tā aiz dažādības praktiskās lietderības uztverē.

Ja nu pēc augšējā piegriezāmajies Lietavai, tad te atklājas stipri citāda aina. Jāsaka, ka līdz šim pastāvošai kārtībai svešvalodu ziņā te ir maz noteiktības. Pamatskolās Lietuvā svešvalodu nemāca nemaz, bet 8-gadīgā vidusskolā par pirmo obligatorisko svešvalodu var uzskatīt franču un par otro — vācu vai angļu. Pēc tagadējā stāvokļa Lietavas skolās no trim jaunajām svešvalodām — franču, vācu, angļu — taisni pēdējai tiek piešķirta samērā mazākā ievēriba, kamēr dominējošo stāvokli ieņem franču un vācu. Tam ir savi politiski iemesli, kuŗu izskaidrojums un attaisnojums pieder pagātnēi. Ir paredzams, ka arī Lietuvā nāks skolu reforma un tā svešvalodu jautājumā ienesīs pārmaiņas, pieskaņojoties ziemeļkaimiņiem. Ir vesela rinda apstākļu, kas arī Lietuvai liks izšķirties par labu angļu valodai. Vispirms, nesen atpakaļ noslēgtais Lietavas - Anglijas tirdzniecības līgums tīri praktiskā ziņā palielinās interesi šai virzienā. Vēl lielākā mērā dziļās pārmaiņas attiecībās pret Vāciju Lietuvai liek pārorientēties. Bet izšķirošais — Baltijas ūnijas panākšana, kuŗā ziņā Lietava ir stipri aktīva kļuvusi, liks viņai svešvalodas jautājumā iet tos pašus ceļus, kādus iet Latvija un Igaunija.

Tautas slānos Lietuvā lielas tieksmes ir uz krievu valodas piesavināšanu, līdzīgi tam, kā tas Igaunijā vērojams attiecībā uz vācu valodu. Tā ir gluži dabīga parādība, ka tautās aiz neskaitāmiem praktiskās dabas aprēķiniem pastāv tieksme piesavināties to lielo tautu valodu, kuŗu tiešos kaimiņos vai tuvumā viņas dzīvo.

O. Nonācs.

lema riigis esikohal. Pääle selle lahku mineku Läti ja Eesti kooliseaduses — võõrkeele vaba valiku või ettemääratud korra kohta, on veel teine vahe — koolis õpetatavate võõrkeelte arvu suhtes. Lätis, nagu juba mainisin, haridusministeeriumi loaga on antud võimalus õpetada kolme uut võõrkeelt — Eestis aga tunnikavad näevad ette ainult kaks uut võõrkeelt. See on nii erinevate vaadete tõttu keelte kasutamise küsimuses.

Kui nüüd pöörame oma tähelepanu Leedule, siis näeme koguni teistsugust pilti. Pean tunnistama, et senini on siin võõrkeelte õpetamise korras väga vähe kindlust. Leedu algkoolides võõrkeelt ei õpetata, 8. klassilises keskkoolis aga esimeseks sunduslikuks võõrkeeleks võiks arvata prantsuse ning teiseks — inglise ehk saksa keelt. Praeguses seisukorras Leedu koolides kolmest võõrkeelest — inglise, prantsuse ja saksa — eriti esimesele pühendatakse võrdlemisi kõige vähem tähelepanu ning domineerivad on prantsuse ja saksa keel. Sellel asjaolul on omad poliitilised põhjused, millede seletus kuulub minevikku. Võib ettenäha, et ka Leedus tuleb keskkoolide reform ja see toob muutusi ka võõrkeelte küsimuses, kooskõlastades oma seaduse põhjanaabrite vastavaile seadustele. On terve rida põhjusi, mis sunnivad ka Leedut valima ingliskeele. Esiteks — hiljuti sõlmitud Leedu-Inglise kaubaleping suurendab juba puhtpraktiliselt huvi selles suunas. Veel rohkem käsevad Leedut ümberorienteerida sügavad muutused Leedu ja Saksa vahekordades. Aga otsustav asi — Balti liidu teostamine, kus Leedu on saanud väga aktiivseks, sunnib teda käima võõrkeelte küsimuses neid samu teid, mida käivad Läti ja Eesti.

Leedu rahva kihtides valitsevad püüded vene keele õppimiseks, Eestis aga näeme soovi õppida saksa keelt. See on loomulik nähe, et rahva seas mitmekesiste praktiliste kaalutluste tõttu on püüde õppida nende suurte rahvaste keelt, mille maa piiride ääres või lähenduses nad elavad.

O. Nonats.

Latviešu dainas par igauņiem. Lāti rahvalaulud eestlasist.

Ja meklējam dainu liecības par igauņiem, tad tādas arī atrodam, tikai nav ziņu par „Estiju“ un „ēstiem“. Latviešu vecākos rakstītos dokumentos nekur nesastopam „Estijas“ vārdu, kas norāda, ka kaimiņu tautas šo tautu citādi saukušas. Cik šķiet, tad vecāks ir „Igaunijas“ vārds, jo tas jau sen sastopams latviešu rakstu liecībās un arī dainās. „Estijas“ vārds laikam nāk no ģermāņiem, kas to savukārt aizņēmuši no romiešu rakstnieka Tacita darba *Germania*. Tas pats ir ar Tallinnas vārdu: latviešu dainās pazīst tikai Rēveli un rēveliešus. Tādēļ, kas grib izmantot latviešu rakstus un tā arī dainas pētījumiem, tam vienmēr jāatceras, ka dainās atrodami vecie nosaukumi un tādi arī meklējami registros.

Latviešu dainas raksturo tās tautas, kas dzīvojušas latviešu kaimiņos, vai arī nākušas sakaros. Visvairāk dainās piemin vāciešus. Arī prūši, leiši un krievi samērā daudz dainās pieminēti. Tikai jāsaprot, ka latviešu dainu materiāli šai virzienā samērā maz pētīti, kaut arī dainas varētu dot kaimiņu tautu pētniekiem jo vērtīgu materiālu. Saprotams, ka arī dainu materiāls nav bez pārspilējumiem un vienā otrā vietā bez zobgalībām, jo katra tauta cenšas savas īpatnības un paradumus slavēt un cildināt, bet par kaimiņiem zobgalīgi izteikties. Bet arī šais zobgalībās ne reti slēpjas patiesība. Tā, piemēram, it patiesīgas ziņas par igauņu un latviešu apgērbiem sastopam šādā dainā.

Igauņiem melnas drēbes,
Tiem lietiņa vajadzēja;
Latviešiem baltas drēbes,
Tiem lietiņa nevajaga.

L. t. d.¹⁾ 10 sēj. 1092.

Šās dainas liecības par igauņu un latviešu tautas apgērbiem apstiprina arī etnografi.

Latviešu dainas ir ļoti senas, tomēr dro-

¹⁾ L. t. d. = Latvju tautas dainas illūstrēts izd. ar variantiem un zinātniskiem apcerējumiem. Rediģējis prof. J. Endzelīns, sakārtojis R. Klaustiņš Rīgā, 1928.—1932.

Kui otsime rahvalauludes (daina'des) teateid eestlasist, siis leiamegi, puuduvad vaid sõnad „Eesti“ ja „eestlased“. Lätlaste vanemais kirjutatud dokumentides ei leia meie kuskil „Eesti“ nimetust, mis tunnistab, et naaberrahvad on eestlasi teisiti nimetanud. Näib, et kõige vanem on sõna „Igaunija“, kuna teda juba vanemal ajal on leida lāti kirjades ja samuti ka rahvalauludes. „Eesti“ sõna tuleb vist germaani keelest, kuhu ta jälle on võetud Rooma kirjaniku Tatsitus'e teosest „Germania“. Sama lugu on Tallinna nimetusega: lāti rahvalaulud tunnevad ainult „Reveli“ ja revellasi. Sellepärast, kes tahab kasutada uurimisteks lāti kirjutisi ja rahvalaule, see peab meelespidama, et rahvalauludes võib leida ainult vanu nimetusi ja sääraseid peab otsima ka registrites.

Lāti rahvalauludes on kirjeldatud need rahvad, kes elanud lätlaste naabritena, või olnud nendega seotud teistsuguste sidemetega. Kõige rohkem kõnelevad lāti rahvalaulled sakslasist. Ka preislaste, leedulaste ja venelaste nimi on sagedasti mainitud. Lāti rahvaluule materjalid on aga ses suunas väga vähe nuritud, olgugi, et nad võiks anda naaberrahvaste teadlastele väärtuslikku materjali. Arusaadav, et rahvaluule materjal pole liialdatusteta mõnes kohas ka pilketa, sest iga rahvas püüab kiita oma kombeid ja oma pārasusi, ning laidab ja pilkab oma naabreid. Neis pilkeiski peitub vahel mõningat tõtt. Näiteks, on üsna õiged teated eestlaste ja lätlaste riietusest väljendatud järgmises rahvalaulus:

Eestlastel on mustad riided,
Nemad vihma vajavad;
Lätlastel on valged riided,
Nendel vihma pole vaja.

L. r. l.¹⁾ 10. k. 1092.

Neid rahvalaulude teateid lätlaste ja

¹⁾ L. r. l. = Lāti rahvalaulud, illustreeritud väljaanne variantidega ja teaduslikkude kirjutistega. Toimetanud prof. J. Endzelīns, korraldanud R. Klaustiņš Riias, 1928.—1932.

ši datējamas ziņas par igauņu un latviešu attiecībām daiņās grūti sameklēt. Vecākās ziņas, cik šķiet, attiecināmas uz zviedru laikiem, kad arī latvieši un igauņi bija padoti Zviedrijai. Par zviedru laikiem varētu liecināt šāda daiņa:

Zviedzin zviedza zviedru zirgi,
Caur Rēveli tecēdami.
Ai, igauņu māmuliņa,
Sargā savas dzeltainītes!

L. t. d. 10 sēj. 1095,2.

Kāds cits šīs dziesmas variants min Vidzemes māmuliņu un dzeltaines, tikai tad arī minēti ne zviedru zirgi, bet prūšu. Šis apstākļi neļauj kādu daiņu ierindot noteiktā vēsturiskā laikmetā, ja daiņā minēts tikai kādas tautas vārds vien. Drošāks šis materiāls kļūst tad, ja tai ir sameklējami kādi kultūras vārdi un citas tautu sakaru liecības.

Lai gan ar gadu skaitļiem nevaram datēt latviešu un igauņu sakarus, nevaram uzrādīt droši kāda vēsturiska laikmeta daiņas, kad igauņi un latvieši kā draugi sastapušies, tomēr šais materiālos redzam, ka sakari latviešiem ar igauņiem ir bijuši, un šie sakari ir diezgan seni un dažkārt pat ļoti draudzīgi, tuvi un bieži arī radniecīgi. Tā, piemēram, it bieži starp tām daiņām, kur runa par Igauniju, minēti rēvelieši un Rēvele.

Braucin brauca rēvelieši,
Zviedzin zviedza kumeliņi.
Ai, Vidzemes māmuliņa,
Sargi savas zeltenītes!

L. t. d. 10. sēj. 1094.

Šis daiņas piemērs liecina, ka rēvelieši braukuši Vidzemē sievu lūkot. Domājams gan, ka puiši precinieki vispirms jau zināja savas izraudzītās zeltenes latviešos un bija pazīstami draugi. Šīs jauņiešu tuvās attiecības droši vien būs radušās kopējās darba gaitās visvairāk šo tautu pierobežā. Par šo tuvo draudzību un kopējiem darbiem liecina arī šādas daiņas.

Ik rītiņu malti gāju
Ar igauņu meitiņām;
Man tecēja kviešu milti,
Viņām auzu sēnaliņas.

L. t. d. 10. sēj. 1090.

eestlaste rahvariideist kinnitavad ka etnograafid.

Kuigi Lāti rahvalaulud on väga vanad, on siiski raske leida sääil kindlaid teateid aja suhtes lätlaste ja eestlaste vahekoradades. Kõige vanemad teated on vist rootsi ajast, mil lätlased ja eestlased olid Rootsi alamad. Rootsi ajast võiks anda tunnistust järgmine rahvalaul:

Rootsi hobud hirnuvad
Sõites läbi Reveli;
Oi, sa eesti emakene,
Hoia oma tütrekesi.

L. r. l. 10. k. 1095,2.

Teine selle laulu variant mainib Vidseme (Liivimaa) ema ja tütreid, siis aga kõneldakse mitte Rootsi vaid Preisi hobuseist. See asjaolu ei luba panna mõnda rahvalaulu teatava ajaloolisse ajajärku, kui laulus on mainitud ainult mõne rahva nimetus. Kindlamaks muutub see materjal siis, kui temas leidub mõni sõna kultuurialalt või muud tunnistused rahvaste suhetest.

Ehkki meie ei või dateerida aastaarvudega lätlaste ja eestlaste läbikäimise algust, ja ei näe rahvalauludes mõningat ajaloolist ajajärku, millal lätlased ja eestlased sõpradena kokkusaanud, siiski leiame neis materjalides, et eestlasil ja lätlasil on olnud omavahelised suhted ning et need suhted on küllalt vanad ja isegi väga sõbralikud, lähedased, sagedasti ka sugulasedki. Seda näeme näiteks neist rahvalauludest, kus kõneldakse Tallinnast ja tallinnlasist:

Sõitsid meile revellased,
Nende hobud hirnusid;
Oi, Vidseme emakene,
Hoia oma tütrekesi.

L. r. l. 10. k. 1094.

See näide tunnistas, et tallinnlased on sõitnud Vidsemesse naist kosima. Arvatavasti on poisid juba enne tundnud Lätis valitud neide ja olnud nendega hääd sõbrad. Need noorsoo hääd suhted on vististi arenenud ühisel töö, eriti mõlema rahva piiriäärseis kohtades. Seda sõbrust ja ühiseid töid kirjeldavad ka järgmised rahvalaulud:

Hommikutu jahvatasin
Eesti rahva neidudega;

Trīs rītiņi maltu gāju
Ar igauņu meitiņām;
Es samalu kviešu miltus,
Viņas auzu sēnaliņas.

L. t. d. 10. sēj. 1091.

Arī šīs daiņas liecina, ka igauņi jau sen ir dzīvojuši latviešu starpā, jo citādi nav iedomājama tāda kopēja darbu darišana. Mala parasti gan sievietes, it sevišķi jaunas meitas, tādēļ maltuvē svešiniekus neielaida, bet ja malušas latvietes kopā ar igauņietēm, tas tad liecina par kopēju dzīvi. Igauņi un latvieši ir dzīvojuši kopēju dzīvi ne tikai šo tautu pierobežā, bet būdami Krievijas pavalstnieki, jaukušies: latvieši ieceļojuši igauņu apdzīvotos apgabalos, bet igauņi atkal iespiedušies latviešu zemē. Par igauņu ieceļošanu Vidzemē liecina daudzie māju vārdi „igauņi“,¹⁾ kas sastopami: Grostonas, Kalsnavas, Liezēra, Mengeles, Turaidas, Ērgļu u. c. pagastos. Šo „igauņu“ pirmie saimnieki visnotāl bijuši igauņu tautības piederīgie, kā to apliecina arī veci dokumenti. Piemēram, pagastu iedzīvotāju saraksti, baznīcas grāmatas un arī pašu „igauņu“ saimnieku liecības un radu raksti. Par Ērgļu pagasta „igauņiem“ ir drošas liecības, ka pirmie saimniekotāji bijuši igauņi, pie tam, ir rakstīts dokuments²⁾, kas sniedz ziņas par šīs saimniecības ienākumiem, izdevumiem un inventāru jau no pagājušā simtēna 60. gadiem, kas liecina par šī saimnieka rūpību, un samērā ar tiem laikiem, augstu izglītību un prasmi saimniekot. No šīs saimniecības grāmatas redzam, ka Vidzemes igauņu saimnieki ir dzīvojuši pārticībā.

Ne katru reizi igauņi ir bez pretestības uzņēmti latviešos, jo katra tauta cenšas savas tautības piederīgos aizstāvēt un cildināt, tādēļ igauņu preciniekiem, kas brauca pēc līgaviņas latviešos, bija zināmas grūtības jāpārvar. Daiņas liecina, ka ne labprāt latvietē gājusi pie igauņa, ja nav zinājusi igauņu valodu.

Dod māmiņa, kam dodama,
Nedod manis igauņam:

Ma sain ilust nisu jahu,
Nemad kaera haganaid.
L. r. l. 10. k. 1090.

Neli korda jahvatasin
Eesti rahva neidudega;
Ma sain ilust nisu jahu,
Nemad kaera haganaid.
L. r. l. 10. k. 1091.

Ka need dainad tunnistavad, et eestlased on juba ammu elanud lātlaste keskel, kuna muidu ei ole mieldav sāārane ūhine tōōtegemine. Harilikult jahvatasid noored neiud, sellepārst kāsiveskisse vōōrad sisse ei pāāsenud, kui aga on jahvatanud lātlased koos eestlastega, siis nad on ka koos elanud. Eestlased ja lātlased on elanud segamini mitte ainult piiriāāres, vaid, olles Venemaa alamad, on lātlased lāinud elama eestlastest asustatud maa-alale ning eestlased jālle tungisid Lātisse. Eestlaste elutsemisest Vidzemes rāāgivad paljud talude nimes,¹⁾ mida leiame: Grostona, Kalsnava, Lieseri, Mengele, Turaida, Ergli j. t. valdades. Nende talude esimesed peremehed on olnud eestlased, mida tunnistavad ka vanad dokumendid. Nāiteks, valla elanikkude nimekirjad, kirikuraamatud ning ka mainitud talude peremehed ja sugulased. Ergli valla eesti nimelega taludest on kindlasti teada, et nende esimesed peremehed on olnud eestlased. On alalhoidnud ūks dokument²⁾ milles leidub teateid selle talu sissetulekuist, kuludest ning inventaarist juba lāinud sajandi 60 aastaist, mis annab hāād tunnistust selle peremehe hoolsusest ning vōrdlemisi kōrgest haridusest sel ajal ja oskmest majapidamist juhtida. See majapidamise raamat nāitab ka, et Vidzeme eestlasist peremehed on elanud hāais matterjaalseis oludes. Mitte alati lātlased ei vōtnud eestlasi vastu hāasti, sest iga rahvas pūūab toetada ja kaitsta oma rahvusest inimesi, sellepārst pidid eestlastest kosilased tihti suurt vaeva nāgema. Rahvalaulud tunnistavad, et lātlannad ei tahtnud eestlasele mehele minna, kui nad ei osanud eesti keelt:

¹⁾ Skat. Prof. J. Endzelina Latvijas vietu vārdi I. 13., 14., 18., 51., 62. u. c. lpp.

²⁾ Šis dokuments — saimniecības grāmata glabājas Ērgļu pagasta Igaunos.

¹⁾ Vaata Prof. J. Endzelin'i Lāti kohanimes I. 13, 14, 18, 51, 62. jne. lhk.

²⁾ See dokument — majapidamise raamat hoitakse alal Ergli valla Igauni (Eesti) talus.

Igauns saka: kurrad, kurrad,
Es kurradi nemācēju.

L. t. d. 10. sēj. 1086. un arī 1087.

Ir arī tādās dainas, kas liecina, ka latviešu ar simpātijām raugās uz igauņu valodu un tai piešķir dzejā jo redzamu vietu.

Igauniski strazdiņš dzied,
Rīgas torņa galiņā;
I es gribu mācīties
Igaunisku valodiņu.

L. t. d. 1. sēj. 3982, arī 6 sēj. 45,3 v.

Valoda ir tā garu teka, kas vieno ne tikai atsevišķus cilvēkus draudzībā, bet arī tautas, jo taču tikai ar valodas zināšanām īsti atveras tautu īpatnību un kultūru dziļumi. Kad valodas zināšanas iegūtas, tad atbrīvojas ceļš arī draudzībā.

Braucin brauca rēvelnieki,
Zviedzin zviedza kumeliņi;
Mūs' māsiņa, dzeltainīte,
Tikko līdzī neaizgāja.

L. t. d. 6. sēj. 2091, 3 v.

Ir bijuši gadījumi, kur dzeltaine nav atturējusies, bet aizgājusi pie igauņu tautu dēla. Par tādās mīlestības liecinieci der šāda daina.

Igaunītis mans vīriņš,
Es igauņa ligaviņa.
Igauns mani izmācīja
Kuratāt, peratāt.

L. t. d. 10. sēj. 1103¹.

Dainas liecina arī to, ka latvieši (var jau būt, ka latviešu starpā dzīvojošie igauņi?) devušies arī uz Rēveli.

Uz Rēveli, uz Rēveli!
Rēvelē laba dzīve.
Rēvelē tīras auzas,
Šķērsām tek kumeliņ';
Puiši gāja spēlējami,
Kumeliņi dancodami;
Zobenīņu vien nenes',
Kungam kaunu nedarij'.

Ja par pieminēto dainu nevaram droši teikt, kas ir braucēji uz Rēveli, tad tomēr ir vēl droši dainu piemēri, kas liecina, ka arī latvieši ir devušies raudzīties igauņu ligaviņas.

Rikšiem bērī es palaižu
Pār igauņu tūrumiņu.

Anna, ema, kellele tahad,
Āra anna eestlasele;
Eestlane ütleb: kurat, kurat,
Ma ei oska kuratada.

L. r. l. 10. k. 1086 ning ka 1087.

On ka selliseid rahvalaule, mis näitavad, et lāti neidudele on eesti keel väga sūmpaatne ja nemad pūhendavad temale luules silmapaistva koha.

Eestikeeli räästas laulab
Riia torni otsa pääl;
Ka ma tahan õppida
Eestikeeli kõnelema.

L. r. l. 1. k. 3982. ja 6. k. 45., 3. variant.

Keel on see vaimurada, mis ūhendab sōpruses mitte ainult ūksikuid inimesi, vaid rahvaidki, kuna ainult keele oskusega nāeme teise rahva omapārasusi ja kultuuri sūgavusi. Kui keel on suus, siis on tee vaba ka sōprusele.

Sōitsid meile revellased,
Nende hobud hirnusid;
Meie ōde kullakene
Pea oleks kaasa sōitnud.

L. r. l. 6. k. 2091. 3. v.

On olnud juhuseid, kus lāti neiu on lāinudki kaasa eesti poisile. Sellisest armastusest rāāgib jārgmine daina:

Eestlane on minu mees,
Mina mōrsja eestlasel;
Eestlane mind ōpetas
Kuratama, pōrgutama.

L. r. l. 10. k. 1103!

Rahvalaulud tōendavad, et lātlased (vōib ju olla, et lātlaste hulgas elutsenud eestlased) on sōitnud Tallinnasse.

Revellesse, Revelesse,
Reveles on elu hāā;
Reveles on puhtad kaerad,
Ruttu jooksvad hobused.
Poisid sōitsid māngides,
Hobused kōik tantsides,
Āra kannā mōōka sina,
Āra meile hābi tee!

Kuigi selle daina puhul ei vōi kindlasti ūtelda, kes on need Tallinnasse sōitjad, on siiski veel rahvalaulude nāiteid, mis tūnistavad, et ka lātlased on sōitnud eesti neidusid kosima, et tuua neid kodumaale naisteks.

Sōrkul, sōrkul, sōidan mina
Ūle eesti nurmekese;

Igaunišu māmiņai
Skaistas auga zeltenītes.
L. t. d. 10. sēj. 1088., 1089.

Ne tikai bērītis ir laists rikšiem igauņos, ligavu lūkoties, bet arī braukts pa ūdens ceļu.

Līgo, mana oša laiva,
Simtu jūdžu tālumā!
Simtu jūdžu tālumā,
Igauniešu zemītē.

Tālāk šī daina ir pēc populārās dziesmas:

Līgo laiva uz ūdens parauga.

Latvieša vestā, igauņu tautības ligava, ir mācījusi latvietim igauņu valodu, bet arī pati mācījusies latviski.

Zil' ar strazdu mācijās,
Sausas egles galiņā;
Zīle strazdu izmācija,
Igauniski trallināt.

L. td. 1. sēj. 3981.

Minētā daiņā strazds ir puīša simbols, zīle ligavas simbols.

Latviešu daiņas liecina, ka latvieši un igauņi jau vismaz divi vai trīs gadu simti ir bijuši kādos sakaros un draudzībā ne tikai pavadījuši stundas un dienas, bet dažkārt saistījušies ģimenes saitēm un visu dzīvi veltījuši darbam par kopēju labklājību.

K. Kurcalts.

Eesti rahva emakesel
Kasvab ilus tütar sääl.
L. r. l. 10. k. 1088, 1089.

On sõidetud Eestimaale naist kosima mitte ainult hobusel, vaid ka veeteed.

Kiigu liigu paadike
Sada versta kaugele;
Sada versta kaugele
Eestirahva külasse.

Selle daina sõnad edasi sarnanevad populaarse laulu „Kiigu, paat, vete pääl“ sõnadele.

Lätlase toodud eestlasest mõrsja on õpetanud lätlasele eestikeelt ning ise ka õppinud lätikeelt.

Räästas õppis ööbikuga
Kuiva kuuse oksa pääl;
Ööbik räästast õpetas
Eestikeelj trillerdama.

L. r. l. 1. k. 3981.

Selles rahvalaulus on räästas poisi sümbol ja ööbik mõrsja sümbol.

Läti dainad tunnistavad, et lätlased ja eestlased on vähemalt kaks või kolm sajandit olnud omavahelises läbikäimises ning viitnud sõpruses mitte ainult tunde ja päevi, vaid neid on sidunud isegi perekonna sidemed ning nad on kogu oma elu pühendanud tööle ühise hääkäekäigu eest.

K. Kurtsalts.

Vienprātība — latvju un igauņu stiprums. Üksmeel — lätlaste ja eestlaste jõud.

Jau no seniem, aizvēsturiskiem laikiem, Baltijas piekrasti apdzīvo latvju un igauņu tautas. Klusi, mierīgi, saticībā dzīvo šīs tautas nodarbodamās ar zemkopību, lopkopību, zveju, medībām, sasniegdamas augstu kultūras līmeni.

Trīspadsmitā gadsimtenī latvju un igauņu patstāvību sāk apdraudēt svešie ienācēji — vācu brunīnieki. Mazās tautiņas izrāda sīvu pretošanos, tomēr soli pa solim spiestas padoties lielam pārspēkam. Vissīvāko pretošanos izrāda no latvjiem zemgaļi un no igauņiem — sakalieši (ap Vilandi). Lai vieglāki pakļautu šīs tautas savai varai, ienācēji it veikli rikojās.

Juba ūrgvanast, ajaloolisest ajast elutseb Läänemere kallastel eesti ja läti rahvas. Vaikselt, rahulikult, hääs läbisaimises elavad need rahvad, töötavad põllumajanduse, karjakasvatuse, kalanduse ja muil aladel, jõudes kõrgele kultuuri tasele.

Kolmeteistkümnendal sajandil lätlaste ja eestlaste iseseisvust hakkavad ähvardama võõrad sissetungijad — saksa rüütlid. Väikesed rahvad võitlevad palju jõuavad, kuid on sunnitud alluma suurele ülevõimule. Kõige sangarlikumad oma vabaduse kaitsmises olid lätlastest — semgallased ja eestlastest — sakalased (Vil-

pēc savas devides — „skaldi un valdi“. Solidami dažādus labumus, gan ar viltu, viņi dažas ciltis dabūn savā pusē. Vēl vairāk — pat piespiež tās ņemt dalību kara gājienā pret saviem ciltsbrāļiem, lai nepaklausīgās ciltis vieglāk uzvarētu. Netrūkst arī tautas nodevēju, kuŗi godkāribas vai mantkāribas dēļ, kārdināti no solītiem labumiem, pāriet ienaidnieku pusē. Un tā vienprātības trūkuma dēļ, latvju un igauņu tautas, pēc izmisuma pilnām, ilgām ciņām nokļūst ienācēju verdzībā — verdzībā uz vairāk, kā septiņi simti gadiem.

Nepārredzāma tumsa klāj Baltijas jūras piekrasti. Grūti un smagi bija šie verdzības gadu simteņi. Gan vienā otrā vietā uzliesmo nemieri, sacelšanās pret verdzinātājiem, bet atkal, tās pašas vienprātības trūkuma dēļ, sacelšanās arvienu beidzas neveiksmīgi. Seko represijas, vēl grūtāki verdzības gadi. To jo spilgti pierāda 1905. gads.

Pēc lielā pasaules kara, kad latvji un igauņi, asiņainās kaujās atguva patstāvību, viņu verdzinātāji nekādi negribēja samierināties ar šo stāvokli. Kā sekas bij slavenās Cēsu kaujas 1919. gada jūnijā. Landesvērs uzbruka latviešiem pie Cēsīm. Latviešu stāvoklis bija grūts; kā vairāk cietuši pasaules karā, viņi vēl nebija paguvuši noorganizēt savu armiju. Bez tam šis pats landesvērs un Golca armija visādiem līdzekļiem kavēja armijas noorganizēšanos. Igaunī it labi saprata situāciju. Viņi zināja, ka mūsu liktenis skārs arī viņus. Lai nepielaistu sakaušanu pa daļām, lai kara posts neskartu viņu teritoriju, tie steigās mums palīgā. Arī tagad ienaidnieks mēģināja izmantot tos pašus paņēmienus, kā priekš gadu simteņiem. Tas mēģināja iedzīt ķili starp abām tautām. Tikai atceresīmies pamiēra sarunas pie Cēsīm starp abām karojošām pusēm. Starp citu, ienaidnieks prasīja igauņiem atbrīvot Latvijas teritoriju un atiet aiz savām etnografiskām robežām. To viņi prasīja „Latvijas (Niedras) valdības“ vārdā. Tai pašā laikā viņi liek priekšā Cēsu pulkam pāriet viņu pusē. Arī šie tie runāja „Latvijas valdības“ vār-

jandi ūmbruses). Et kergemini saaks meie rahvaid oma võimu alla, tegutsesid sissetungijad osavalt loosungi järel — „killusta ja valitse“. Lubades kõiksugu häädusi ja kavalusega nad said mõningad rahvaosad oma poole. Veel rohkem — nad sunnivad neid osavõtma sõjast nende suguvendade vastu, et kergem vallutada kogu rahvast. Ei puudunud isegi rahva äraandjad, kes tegutsevad käsikäes vaenlastega au ja varandust lootes. Ja nõnda, üksmeele puududes, läti ja eesti rahvas langeb pärast raskeid võitlusi võõraste orjusesse, mis kestis rohkem kui seitsesada aastat.

Pilkane pimedus katab Läänemere kaldaid. Rasked ja pikad olid need orjuse sajandid. Kuigi ühes ja teises kohas puhkesid rahutused orjajate vastu, siiski lõppesid need üksmeele puuduse tõttu tulemusteta. Järgnesid repressioonid, veel raskema orjuse aastad. Seda näitab kõige selgemini 1905. a.

Pääle maailmasõda, kui lätlased ja eestlased uuesti saavutasid oma vabaduse veriseis võitlusis, nende orjajad ei tahtnud kuidagi rahul olla sellise seisukorraga. Siis tulid kuulsad Võnnu lahingud 1919. aasta juunis. Landesveer algas päaletungi lätlastele Võnnu all. Lätlaste seisukord oli raske. Nad olid palju kannatanud maailmasõjas ja neil ei olnud võimalust organiseerida oma armeed. Pääle selle landesveer ja Goltsi sõjaväe osad püüdsid kõiksuguste abinõudega takistada Läti armee loomist. Eestlased said hästi aru situatsioonist. Nad teadsid, et meie saatus ähvardab ka neid. Et sakslased ei saaks hävitada meid üks teise järel, ning et sõja hädaoht ei puudutaks ka Eestimaad, nad ruttasid meile appi. Ka nüüdki vaenlane püüdis vallutada meid samade võtetega, kui enne aastasajandeid. Ta tahtis ajada tülli mõlemad naaberahvad. Siin tuletame meelde vahe- rahu sõlmimise läbirääkimisi Võnnus. Muuseas nõudis vaenlane eestlastelt Läti- maa vabastamist ja taganemist oma piiridesse. Seda nad nõudsid „Läti (Niedra) valitsuse“ nimel. Samal ajal tegid nad Võnnu polgule ettepaneku üleminna nende poole. Ka siin nad rääkisid „Läti va-

dā. Netrūka arī nodevēji, kuŗi dažādu solītu labumu dēļ pārgāja pie ienaidnieka. Šoreiz tas nelīdzēja, vēsture latvjus un igauņus bija mācījusi, viņi palika vienprātīgi, kam arī sekoja uzvara.

To gan pilnā mērā nevarētu sacīt par sekojošo bermontiādi, kad ienaidnieks kļuvis vēl spēcīgāks, uzbruka Latvijas metropolei Rīgai...

Kopīgā vēsture, kopīgie vēsturiskie likteņi, kopīgi lietās asinis, līdzīgie ģeogrāfiskie apstākļi mūs spiež arī uz priekšu turēties kopā, būt vienprātīgiem, jo vienībā ir spēks!

Generālis Kr. Berkis.

litsuse" nimel. Ei puudunud āraandjad, kes hääde lubaduste eest läksidki üle vaenlase poole. Seekord see ei aidanud, ajalugu oli õpetanud lätlasi ja eestlasi, nüüd olid juba üksmeelil ning võitsidki.

Seda küll ei või täiel määral ütelda järgnevast bermontiaadist, mil vaenlane oli saanud veel tugevamaks, kui ta tungis päälle Lāti päälinnale — Riiale...

Ühine ajalugu, ühised ajaloolised saatused, ühiselt valatud veri, ühesugused geograafilised olud sunnivad meid hoidma kokku ka edaspidi, olema üksmeelil, sest ühenduses on jõud!

Kindral Kr. Berkis.

Jauno Baltijas valstu ārējās tirdzniecības un rūpniecības tendences krīzes laikā.

Noorte Balti riikide väliskaubanduse ja tūstuse tendentsid kriisi ajal.

Saimniecības krīzes gados jauno Baltijas valstu saimnieciskā dzīve pārveidojās daudz straujāki nekā līdz krīzei, pie kam šinīs pārmaiņās vērojamas dažas pozitīvas parādības.

Runājot tieši par ārējās tirdzniecības un rūpniecības attīstību vispirms jākonstatē ārējās tirdzniecības aktivizēšana krīzes laikā.

Majandusliku kriisi ajal muutus noorte Balti riikide majanduslik elu palju kiiremat kui enne kriisi, kusjuures neis muutusis vōib mērgata mõningaid positiivseid nāhteid.

Rāākides nimelt väliskaubanduse ja tūstuse arengust, peame esiteks konstatēerima väliskaubanduse aktiviseerimist kriisi ajal.

Ārējās tirdzniecības bilances.

Väliskaubanduse bilansid.

Valstis Riigid	1932.		1933.	
	Saldo katras valsts valutā 1000	Saldo 1000 Ls	Saldo katras valsts vālutā 1000	Saldo 1000 Ls
	Saldo iga riigi valuutas 1000		Saldo iga riigi valuutas	
Latvija	+ 11.952	+ 11.952	— 9.689	— 9.689
Lāti				
Igaunija	+ 5.711	+ 7.904	+ 6.528	+ 7.536
Eesti				
Lietava	+ 22.172	+ 11.474	+ 18.051	+ 9.341
Leedu				
Somija (milj.)	+ 1.129,2	+ 93.046	+ 1.369,6	+ 106.555
Soome (milj.)				
Polija	+ 221.819	+ 129.542	+ 96.649	+ 56.443
Poola				

Latvijai arī 1932. gadā izdodas pirmo reizi pēc kara savu ārējās tirdzniecības bilanci noslēgt ar aktīvu atlikumu, bet jau nākošā gadā atkal ievadumu vērtība pārsniedz izvedumus un tā tas turpinās līdz šim, kaut arī autoritārai valdībai pa daļai izdevies pēdējos mēnešos šo parādību mīkstināt. Turpretim Igaunijai jau 1931. gadā izdevās izveidot ārējo tirdzniecību sev labvēlīgi un Lietuvai jau līdz krīzes sākumam bija aktīva tirdzniecības bilance (izņemot 1932. g.).

Pēc kara jaunajām uz senākās cara Krievijas teritorijas veidotām valstīm, vajadzēja atjaunot drausmīgos kara postījumus un celt savu dzīvi par jaunu. Tas prasīja daudz kapitāla, un citu ievadumu no citām zemēm, jo pašu zemes rūpniecība un ražošana vēl nespēja pilnos apmēros apmierināt iekšzemes vajadzības. Pasaules saimniecības krīze neatvairami spieda ierobežot pieciešamos ievadumus un ievērojami pastiprināt iekšzemes ražošanu. Ja to nevarēja sasniegt brīvas konkurences ceļā, tad valsts vara spieda savas valsts saimniecības dzīvi šinī virzienā. Un rezultāti parādījās samērā īsā laikā.

Vispirms konstatējama jūtama **pārtikas un garšvielu importa strauja samazināšanās**; tas galvenā kārtā zīmējas uz labības ievadumiem, bet pa daļai arī uz tējas, siļķu, koloniālpreču, kā arī uz dažādiem luksuspreču un fabrikātu ievadumiem. Ja vēl 1932. gadā Latvijas un Igaunijas ievadumos redzami kaut nelieli daudzumi pārtikas labības, tad 1933. gadā tie pavisam izzūd un 1934. gadā šīs labības ievēdējas valstis pārvēršas pat par labības eksportieriem. Somija gan šinī ziņā stāv savrup, jo 1932. gadā tā ievēda 543.400 kv. bet gadu vēlāk 476.600 kv. labības. Polijas labības eksports šinīs gados turpretim noslīdēja no 137.160 līdz 78.900 kv.

Tanī pašā laikā, attīstoties iekšzemes rūpniecībai, pieaug dažādu jēlvielu, kā kokvilnas, vilnas, pusapstrādātas dzelzs u. tml. ievadumi; tāpat aug arī akmeņogļu ievadumi, kaut arī tos cenšas aizvietot ar malku, jo uzplaukstošā rūpniecība iekšzemes vajadzībām prasa pēc jauniem degvielu ievadumiem. Un tomēr akmeņ-

Lātil õnnestub 1932. aastal esimest kor-
da p aale sõda lõpetada oma v aliskauban-
duse bilansi aktiivse  ulej aagiga, kuid juba
järgmisel aastal sisseveo v aartus  uletab
väljaveo ja nii see on seninigi. Ainult
praegune autoritaarne valitsus on suutnud
viimaseil ajal seda asjaolu pehmendada.
Eestil õnnestus juba 1931. aastal välis-
kaubandust arendada oma kasuks ning ka
Leedul oli kriisi alguseni aktiivne kauban-
dusbilanss (v aljaarvates 1932. a.).

P aale sõda pidid end. Venemaa terri-
tooriumil asutatud noored riigid paranda-
ma suuri sõja h avitusi ning ehitama oma
elu uuesti. See nõudis suuri kapitale ning
palju importkaupa välismailt, kuna sise-
maa t ostus ning toodang ei suutnud veel
täiel m aaral rahuldada tarvitajate nõudeid.
Maailmamajandus m oodap aasemata sun-
dis piirama nende saaduste sisseveo, mil-
leta v oib läbi saada ja suurendama sise-
maa toodangut. Kui seda ei saavutatud
vaba võistluse teel, siis riigi võim sundis
oma majandusliku elu selles suunas. Ning
tulemused ilmneseid v ordlemisi lühikese
ajaga.

Esitaks n aeme tunduvat toidu- ja
maitseainete sisseveo järsku vähenemist,
seda v oime  utelda ise aranis viljaimpordi
ning ka tee, heeringate, koloniaal ning
luksuskaupade kohta. Kui veel 1932. aas-
tal Läti ja Eesti importeerisid leivavilja,
olugugi v aga vähe, siis 1933. aastal kadus
see n ahe jäljetult ja 1934. aastal need vil-
ja sissevedajad riigid muutusid isegi vilja
eksport orideks. Soome seisab sel alal
küll üksikult, kuna ta 1932. aastal on sis-
sevedanud 543.400 kvint., kuid aasta hil-
jem 476.600 kvint. Poola viljaeksport on
viimaseil aastail langenud 137.100 kvinta-
lilt 78.900 kvintalini.

Samal ajal sisemaa t ostuse arenedes,
kasvab mitmekesiste toorainete, n aiteks,
puuvilla, villa, pool umbert otatud raua
j. n. e. sissevedu; samuti suureneb ka ki-
vis e sissevedu, olugugi, et neid tahetakse
asendada puiega, kuna hoogsalt arenev
t ostus sisemaa vajadustele nõuab uusi p o-
letisainete sissevedu. Kuid siiski on kivi-

ogļu patēriņš uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā, bet vēl vairāk Lietuvā un Igaunijā ir zems.

sōe kulutus 1000 elaniku kohta Lātis, veel rohkem Leedus ja Eestis, vōrdlemisi mald.

Akmeņogļu patēriņš dažās Ziemeļaustrumu Eiropas valstīs 1932. gadā (1000 ton.)
Kīvisōe kulutus kirde - Euroopa riikides 1932. aastal (1000 tonni)

	Ražots Toodetud	Imports Sissevedu	Eksports Vāljavedu	Patērēts Kulutatud	Patērēts ton. uz 1000 iedz. Kulutatud 1000 elaniku kohta tonnides
Latvija	—	370	1	369	191,1
Lāti					
Igaunija	—	48	3	45	40,0
Eesti					
Lietava	—	245	1	244	100,7
Leedu					
Somija	—	1.060 ¹⁾	.	1.060	301,5
Soome					
Zviedrija	333	5.826 ¹⁾	.	6.159	995,0
Rootsi					
Norvēģija	—	2.023	.	2.023	711,1
Norra					
Polija	28.835	148 ²⁾	10.425 ²⁾	18.558	568,6
Poola					

1) iesk. koksū. 2) iesk. koksū un briketū.

1) juurearvates koksī, 2) juurearvates koksī ja brikette.

Saimniecības krīzes sākumā, rūpniecībā nodarbināto strādnieku skaits sāka sašaurināties. Tā Latvijā 1929. gadā rūpniecībā nodarbināto bija 62.371, bet 1932. gadā 51.919. Igaunijā attiecīgi skaitļi bija 33.093 (1930. g.) un 25.160, bet Lietuvā 32.957 (1928. g.) un 20.552. Līdzīga aina vērojama arī citās valstīs. Pārveidojoties ārējās tirdzniecības struktūrai un pastiprinoties autarkijas tieksmēm, ar 1933. gadu rūpniecībā nodarbināto skaits atkal pieaug: (Latvijā 59.853, Igaunijā 28.014) un jo strauji aug 1934. gada pirmajā pusē, samazinot gandrīz pavisam bezdarbu. Uzplaukušā rūpniecība vajadzībām vai apstrādā iekšzemes izejvielas. Līdz ar to ražošanas spējas aug un ražošana izaug uz veselīgākiem pamatiem. Kas teikts par rūpniecību, tas lielā mērā attiecināms arī uz lauksaimniecību.

Atgriežoties pie ārējās tirdzniecības, krīzes laikam raksturīga tirdzniecības apgrozības vērtības spēja sašaurināšanās

Majanduskriisi algul tōostuses tegutsevate tōolistē arv hakkas vāhenema. 1929. aastal tōotas Lātis tōostusalal 62.371, 1932. aastal aga 51.919. Eestis olid vastavad arvud 33.093 (1930. a.) ja 25.160 ning Leedus 32.957 (1928. a.) ja 20.552 Samasuguse pildi nāeme ka teistes riikides. Vāliskaubanduse struktūril muutudes ning autarkia pūietel suurenedes, hakkab 1933. aastal jālle kasvama tōostustōolistē arv: (Lātis 59.853, Eestis 28.014) ning suurenēs jārsult 1934. aastal esimesel poolē, kuna tōotātōolistē arv kahaneb. Arenev tōostus toodab pāasjalikult sisemaa tarvīdusele vōi tōotab ūmber sisemaa toorained. ūhes sellega kasvavad tootmīs vōimed ning tootmine asub tervematele alustele. Mīs oli ōeldud tōostuse kohta, seda vōib suurel māāral ūtelda ka pōllumajanduse kohta.

Pōorates tagasi vāliskaubanduse juure nāeme, et kriisīajale on iseloomustav kaubandusliku lābīkāigu vāārtuse jārskline

(kvantitāvi šī samazināšanās tālu nav tik liela). Tirdzniecības apgrozību sašaurināšanās turpinājas vēl arī 1933. gadā, un tikai 1934. gadā daži pirmie mēneši uzrāda pretēju tendenci.

Arī pēdējos pāris gados tāpat kā iepriekšējos, turpinājas tirdzniecības sakaru pārvietošanās, pie kam šīs pārvietošanās raksturīgākā pazīme ir tirdzniecības atdzīvošanās ar Lielbritāniju un sašaurināšanās ar Vāciju.

vāhenemine. (Kvantitatīvselt see vāhenemine ei ole nii suur). Kaubandusliku lābikāigu vāhenemine kestis ka veel 1933. aastal ning ainult 1934. aasta esimesed kuud nāitavad vastupidist tendentsi.

Ka viimasel paaril aastal, samuti kui eelmiseilgi, jātkus kaubandusliku lābikāigu ūmberorienteerumine, kusjuures selle ūmberorienteerumise iseloomustavaim mārķ on kaubanduslikkude suhete elavnemine Inglismaaga ja vāhenemine Saksamaaga.

**Baltijas valstu imports procentos no kopvērtības.
Balti rūkkide sissevedu protsentides ūldvāertusest.**

	No Vācijas — Saksamaalt.			No Anglijas — Inglismaalt.		
	1931. g.	1932. g.	1933. g.	1931. g.	1932. g.	1933. g.
Latvija	37,1	35,6	24,5	8,6	13,9	21,9
Lāti						
Igaunija	30,0	32,0	22,5	7,7	13,8	18,0
Eesti						
Lietava	47,0	40,3	36,1	7,1	10,8	17,1
Leedu						
Somija	34,9	28,6	27,5	12,5	18,3	20,6
Soome						

Vācija, kas krizes sākumā, pilnīgi domnēja jauno Baltijas valstu ievēdumos, ar katru gadu zaudē, savu procentuālo daļu importā, turpretim Anglija, kas 1931. gadā, 3 kaimiņvalstu kopievēdumos aizņēma tikai apmēram 8 proc., tagad savu specifisko svaru ir pacēlusi vismaz, trīskārtīgi (ap 19%). Šī preču virziena maiņa nav nejaūša, bet ir ilga parādība, tas pilnīgi atbilst ekonomiski ģeografiskiem apstākļiem, un galvenām preču virzienam no austrumiem uz rietumiem. Pēdējo gadu politiskie notikumi tikai pastiprinājuši šo objektīvi pamatoto tendenci.

Arī Polija atrazdamās īpatnējos Austrumeiropas apstākļos, seko šim virzienam, tikai gan daudz lēnākā gaitā.

Atdalīdamās no Krievijas, jaunās Baltijas valstis lielā mērā bija spiestas saraut arī saimnieciskas saites, kas senāk cieši saistīja šīs divas cara Krievijas teritorijas daļas. Izveidojot patstāvīgāku saimniecības dzīvi, un orientējoties uz Vakarēiropu, tirdzniecības sakari Baltijas valstīm ar pad. Krieviju ir arvien vāji, pie kam pēdējos krizes gados tie vēl paslikti-

Saksamaa, kes kriisi algul tāiesti domineeris noorte Balti rūkkide sisseveos, kaotab iga aastaga oma protsentuāalse osa meie impordis, Inglismaa aga kes 1931. aastal 3 naaberriigi sisseveos moodustas ainult umbes 8%, on tōstnud praegu oma erikaalu vāhemalt kolmekordseks (umbes 19%). See kaubanduse uus suund ei ole juhuslik, vai kestvāt laadi nāhe ning vastab tāielikult majanduslik-geograafilistele oludele ja kaupade peasuunale idast lāānde. Viimase aja poliitilised sūndmused aina kindlustavad seda objektīivselt pōh-jendatud tendentsi.

Ka Poola, olles iseāralistes Idaeuroopa oludes, jālgib seda suunda, ainult palju aeglasemalt.

Eraldudes Venemaast noored Balti riigid olid sunnitud katkestama ka majanduslikke sidemeid, mis tihedalt sidusid mōlemaid Venemaa osi. Moodustades iseisēsvāt majanduselu ning orienteerudes Lāāneeuroopa poole, Balti riikkide majanduslikud suhted Venemaaga on alati olud kehvad, kusjuures viimaseil kriisi aastail nad muutuvad ikka halvemāiks;

nājas: Latvija 1931. gadā ieveda no SPRS 9,3%, bet 1933. gadā 4% no kopimporta. Igaunijai attiecīgi skaitļi ir 11,3% un 10,6%, bet Lietuvai 6,2% un 5,5%. Izņēmums pagaidām ir Somija (2,8% un 4,7%), bet Polijā, stāvoklis līdz 1934. gadam procentuāli nav mainījies.

Tāpat jūtami samazinājies arī preču tranzīts no SPRS.

1931. aastal Lāti on Nõukogude Venemaalt sissevedanud 9,3% kogu impordist, 1933. aastal aga 4%. Eesti on vastavad arvud 11,3% ja 10,6%, Leedul aga 6,2% ja 5,5%. Erandiks on ajutiselt Soome (2,8% ja 4,7%), kuna Poola seisukord 1934. aastani protsentuaalselt ei ole muutunud. Samuti on tunduvalt vähenenud transiit Nõukogude Venemaalt.

**Preču tranzits Baltijas valstīs (tonnās).
Kaupade transiit Balti riikides (tonnides).**

Valstis Riigid	Pavisam Kokku	1 9 3 2.		Pavisam Kokku	1 9 3 3.	
		No tā: — No S.P.R.S. Venest	Sellest: Uz S.P.R.S. Venesse		No tā: — No S.P.R.S. Venest	Sellest: Uz S.P.R.S. Venesse
Latvija ¹⁾ Lāti ¹⁾	442.836	371.317	20.826	290.043	251.859	5.919
Igaunija ²⁾ Eesti ²⁾	62.842	49.962	12.832	33.283	11.198	1.236
Lietava ³⁾ Leedu ³⁾	399.690	347.251	14.269	370.304	294.809	3.957

1) „Latvijas ārējā tirdzniecība un tranzīts“ 1933.

2) „Väliskaubandus“ 1933.

3) „Statistikas Bouletenis“ 1934. Nr. 1. (Nr. 123).

Kas tikko teikts par importu, tas pats preču novirzienu ziņā jāteic arī par eksportu.

Mis on öeldud sisseveo kohta, seda sama võime ütelda kaupade suuna võtmises ka väljaveo kohta.

**Baltijas valstu eksports procentos no kopvõrtības.
Balti riikide väljavedu protsentides üldväärtusest.**

	Uz Väciju — Saksamaale			Uz Angliju — Inglismaale		
	1931.	1932.	1933.	1931.	1932.	1933.
Latvija Lāti	27,0	26,2	25,9	25,4	30,8	42,5
Igaunija Eesti	24,3	26,3	21,2	36,6	36,7	37,1
Lietava Leedu	45,9	39,1	32,8	33,1	41,4	44,7
Somija Soome	8,4	8,3	9,8	44,7	46,8	45,9

Visspilgtäki eksportpreču novirzienu uz Angliju pastiprinājušies Latvijā. Raksturīgi, ka visām minētām valstīm (izņemot Igauniju) Anglijas nozīme vai procentuālais svars ir apmēram vienāds.

Kõige silmapaistvamalt väljendub eksportkaupade suund Inglismaale Lätis. Iseloomustav, et kõigil mainitud riikidel (väljaarvatud Eesti) Inglismaa osa tähtsus ja protsentuaalne kaal on umbes ühesugune.

**Latvijas ārējā tirdzniecība ar Baltijas valstīm.
Lāti vālistkaubandus Balti riikidega.**

Valstis Riigid	1932.						1933.					
	Imports — Sissevedu			Eksports — Vāljavedu			Imports — Sissevedu			Eksports — Vāljavedu		
	to	1000 Ls	%	to	1000 Ls	%	to	1000 Ls	%	to	1000 Ls	%
Igaunija Eesti	8.762	880	1,0	2.679	1.409	1,5	11.500	1.474	1,6	3.09	1.522	1,9
Lietava Leedu	5.525	1.816	2,1	31.549	4.053	4,2	6.794	2.404	2,6	28.597	2.776	3,4
Somija Soome	2.288	570	0,7	8.013	363	0,4	2.981	415	0,5	7.166	282	0,4
Polija Poola	134.424	5.063	6,0	1.622	1.174	1,2	9.398	2.119	2,3	1.845	845	1,0

Krizes gadi, jaunās Baltijas valstis spieda saimnieciski palikt patstāvīgākām un vairāk saistīties ar Vakareiropas valstīm, ar kurām tās vieno jūras ceļi un politiskās draudzības saites. Turpretim tuvīnātās savstarpēji saimnieciskās krizes apstākļos, jaunajām Baltijas valstīm par nožēlošanu nav pietiekoši izdevies.

Kriisi aastad sundisid noori Balti riiki ees jāama majanduslikult iseseisvamaks ning rohkem siduma end Lāāne-Euroopa riikidega, kelledega neid ūhendavad meretee ja poliitilise sōpruse sidemed. Kuid lāheneda omavahel majandusliku kriisi oludes noortel Balti riikidel, kahjuks, ei ole tāielikult ōnnestunud.

**Igaunijas ārējā tirdzniecība ar Baltijas valstīm.
Eesti vālistkaubandus teiste Baltiriikidega.**

Valstis Riigid	1932						1933					
	Imports — Sissevedu			Eksports — Vāljavedu			Imports — Sissevedu			Eksports — Vāljavedu		
	to	1000 Kr	%	to	1000 Kr	%	to	1000 Kr	%	to	1000 Kr	%
Latvija Lāti	2.849	1.498	4,1	9.840	1.557	3,7	2.238	2.196	5,6	10.191	2.599	5,7
Somija Soome	4.229	1.378	3,7	17.774	2.016	4,7	6.118	1.569	4,0	17.637	2.324	5,1
Lietava Leedu	172	41	0,1	12.175	877	2,1	467	121	0,3	3.997	190	0,4
Polija Poola	32.523	1.450	3,9	3.153	505	1,2	22.251	1.196	3,1	4.465	699	1,5

Sakarā ar pēdējos gados noslēgtiem līgumiem, preču apmaiņa ar Igauniju 1933. gadā atdzīvojās, bet 1934. gada sākumā sāk atkal atslābt. Tomēr līdz krīzes sākumam, tirdzniecības apgrozība (izteikta procentuālos skaitļos) starp abām valstīm bija dzīvāka. Tas pats zīmējas arī uz citām Baltijas valstīm. Izņēmums liekas

Viimaseil aastail on Lāti sōlminud Eestiga mitu lepingut, milletōttu kaupade liikumine 1933. aastal nende vahel muutus elavamaks, kuid 1934. a. algul hakkas ta jālle lōdvenema. Siiski oli kriisi alguseni kaubavahetus Lāti ja Eesti vahel elavam (arvestades protsentuāalselt). Seda samā vōib ūtelda ka teiste Balti riikide kohta. Erand

būs Lietava; bet 1934. gada, pirmā pusē, tirdzniecību noveda pat pie Latvijas-Lietavas tirdzn. līguma uzteikšanas.

Igaunijas kopeksports 1933. gadā 45.558.000 kronas, bet imports — 42.571.000 kronas.

Izsekojot pēdējos 5 gados atsevišķu Baltijas valstu lomu Igaunijas ārējā tirdzniecībā, uzkrīt samērā lielās svārstības. Šīs svārstības raksturīgas arī citām Baltijas valstīm savstarpējā tirdzniecībā. Šīs valstis visas ir galvenā kārtā lauksaimniecības valstis, tā tad to saimniecības struktūra ir puslīdz vienāda. Pastiprināti tirdzniecības sakari izsaukti no tirdzniecības politikas lielākas vai mazākas labvēlības; bet tirdzniecības politika saimniecības krīzes gados padota dažādām nejausībām un ierobežojumiem. Bet radīt daudz maz saskaņotu vai kopēju saimniecības politiku jaunajām Baltijas valstīm par nožēlošanu nav izdevies sasniegt.

Jo vājas līdz šim bijušas Lietavas tirdzniecības attiecības ar Baltijas valstīm.

nāib olevat ainult Leedu; kuid 1934. a. esimese poole kaubandus on viinud isegi Läti - Leedu kaubanduslepingu ülesütlemiseni.

Eesti üldeksport 1933. aastal oli 45.558.000 krooni, sissevedu aga 42.571.000 kr. Vaadeldes viimase 5 aasta üksikute Balti riikide osatähtsust Eesti väliskaubanduses, näeme võrdlemisi suuri kõikumisi. Need kõikumised on iseloomustavad ka teistele Balti riikidele omavahelises kaubavahetuses. Need riigid on kõik pääasjalikult põllumajandusriigid, see tähendab, et nende majanduslik struktuur on peagu ühesugune. Suurem kaubanduslik läbikäimine on tingitud suuremast või väiksemast kaubanduspoliitika häätahtlikusest. Aga kaubanduse poliitikas on kriisi aastail väga palju ettenägemata juhusid ja kitsendusi. Ning noortel Balti riikidel ei ole, kahjuks, õnnestunud luua enam - vähem kooskõlastatud või ühist majanduspoliitikat.

Väga kehvad on senini olnud Leedu kau-

Lietavas ārējā tirdzniecība ar Baltijas valstīm.

Leedu väliskaubandus teiste Balti riikidega.

Valstis Riigid	1932.			1933.			1933.			1933.		
	Imports to	Sissevedu 1000 Lts	%	Eksports to	Väljavedu 1000 Lts	%	Imports to	Sissevedu 1000 Lts	%	Eksports to	Väljavedu 1000 Lts	%
Latvija Lāti	29,295	7.753	4,6	6.013	4.448	2,3	32.759	5.673	3,9	10.328	5.322	3,3
Somija Soome	15.152	1.911	1,2	66	19	0,01	14.089	1.486	1,0	167	42	0,03
Igaunija Eesti	10.574	2.142	1,3	592	152	0,08	4.394	558	0,4	512	155	0,1
Poliija Poola	63.325	3.436	2,1	303	149	0,08	1.092	399	0,3	1.390	102	0,06

Tās traucējuši ģeografiskie apstākļi (Somija), un politiskās nesaskaņas (Polija). Līdz pat pēdējam laikam Lietava bieži saistījās ar ģeografiski tuvu Vāciju. Pēdējos 5 gados Lietavas preču apgrozība ar minētām Baltijas valstīm, īpašu atdzīvošanos neuzrāda.

Saimniecības krīzes apstākļi spiež no vienas puses katru valsti saimnieciski kļūt patstāvīgākai; bet no otras puses šie apstākļi neatvai. āmi diktē arī nepieciešāmi-

banduslikud vahekorrad Balti riikidega. Seda on takistanud geograafilised olud (Soome) ja poliitilised ebakooskõlad (Poola). Isegi viimase ajani Leedu sidus end liig tihedalt geograafiliselt lähenda Saksa-maaga. Viimases 5 aastal Leedu kaupade liikumine ei näita eriti suurt elavnemist Balti riikidega.

Majandusliku kriisi olud sundisid igat riiki püüdma üheltpoolt iseseisvaks saami-

bu valstīm saimnieciski sadarbities vienai ar otru, cīnoties ar krīzes grūtībām un ar citu lielāku valstu saimnieciskas autarkijas tieksmēm. Pasaules krīze Baltijas valstu ārejās tirdzniecības preču apgrozību ļoti sašaurinājusi, bet tanī pašā laikā tā veicinājusi un stiprinājusi iekšzemes ražošanu. Savstarpēji sadarbojoties un saskaņojoties, preču apgrozība un vispār saimnieciskās saites varēja būt starp Baltijas valstīm daudz ciešākas nekā tās bija līdz šim. Tas norāda, ka līdzšinējā tirdzniecības līgumu un saimnieciskā politika vien nevar dot gaidāmos rezultātus. Ciešāka sadarbība un saimnieciska cirkulācija iespējama vienīgi tad, ja šīs valstis (vismaz 3 no tām) beidzot ķersies pie atzītās un vairākkārt deklarētās saimnieciskās sadarbības („muitas ūnijas“) reālizēšanas. Blakus diplomātiski politiskai sadarbībai jāseko cieši saimnieciskai sadarbībai, kā to atzinušas jau triju valstu saimniecisko darbinieku konferences.

J. Bokalders

sele, kuid teiselt poolt need olud kirjutada ette neile riikidele majandusliku koostöö vajadust, et kõik koos võiksid paremini võidelda kriisi raskusiga ning suurte riikide autarkia püüetega. Maailma majanduslik kriis kitsendas tunduvalt Balti riikide väliskaubanduse liikumist, kuna samal ajal tublisti soodustas ja kindlustas sisemaa toodangut. Omavaheliselt koostöötades ja kooskõlas võiks kaubavahetus ning üldse kaubanduslikud sidemed Balti riikide vahel olla palju tihedamad, kui nad olid senini. See tunnistab, et senini kaubanduslepingute ja majanduspoliitika ükski ei või anda oodetud tulemusi. Tihedam koostöö ja majanduslik tsirkulatsioon on võimalik ainult siis, kui need riigid lõpupude lõpuks hakkavad teostama mitu korra deklareeritud majanduslikku koostööd („tolliunion“). Paralleelselt diplomaatiliselt koostööle peab arenema tihe majanduslik koostöö, mida on hääkskiitnud kõik senised majandustegelaste konverentsid.

J. Bokalders.

Baltijas valstu studentu sadarbība, Balti riikide üliõpilaste koostöö,

Baltijas valstu liktenus vēsture ir veidojusi tik lielā mērā vienādus, ka tās nevar iet šķirtus ceļus, bet spiestas sadarbities politiskā, saimnieciskā un kultūrālā laukā. Tāpēc pilnīgi saprotami, ka sakari starp šo tautu augstskolām attīstas sevišķi intensīvi. Baltijas valstu studējošā jaunatne jau pirms divpadsmit gadiem spērusi drošu un tāli nozīmīgu soli, sekmējot savstarpējās attiecības un atrisinot kopējos jautājumus. Šai darbā SELL (Somija, Igaunija, Latvija, Lietuva), kas nodibinājās Tērbatā 1923. g., piemīt galvenā loma. SELL darbs norit konferencēs, kuŗas pārmīšus notur katrā valstī, bet tehniskos jautājumus kārto centrālbirojs, kuŗa pastāvīgais sēdekļis Tartū. Konferencēs mēs ne tik vien mācamies pazīt viens otru, bet arī izjust uzticību pret mūsu kaimiņu tautām un cieņu pret viņu kultūrālajiem sasniegumiem.

Balti riikide saatuse on ajaiugu kujudanud nii suurel määral ühesugusena, et nad ei või käia igäuks oma teed, vaid on sunnitud kooskõlastatult töötama poliitilisel, majanduslikul ja kultuursel alal. Sellepärast on täiesti arusaadav, et läbikäimine ka nende riikide ülikoolide vahel areneb eriti intensiivselt. Balti riikide ülikoolides õppiv noorsugu on juba kahe teistkümnne aasta eest astunud julge ja kaugeluleatava sammu, soodustades omavahelisi häid vahekordi ja arutades ühiseid küsimusi. Selles töös on olnud kõige suuremad teened SELL'il (Soome, Eesti, Läti, Leedu), mis asutati Tartus 1923. aastal. SELL töö toimub konverentsidel, mis peetakse kordamööda igas riigis, tehnilisi küsimusi aga korraldab keskbüroo, mille alaliseks asukohaks on Tartu. Konverentsidel meie õpime mitte ainult üks teist tundma, vaid ka usaldust meie naaber-

Baltijas valstu studentu savienībai piekritī sekotāji uzdevumi: organizācijas jautājumi, ekskursijas lietas (ceļojumi studiju nolūkos un praktikantu apmaiņa), sporta jautājumi, informācijas un studentu prese.

Centrālbirojs Tartū veic praktiskus darbus un viņa uzdevums konferencē pieņemt lēmumu izpildīšana. Caur informācijas biroju studentiem jāpiesūta savstarpējai apmaiņai ziņas par: 1) universitātes mācības gaitu (lekciju plānus, eksaminācijas un promocijas kārtību, universitātes mācības spēku un studentu skaitu u. t. t.); 2) studentu uzņēmumu darbību (mācības līdzekļu apgāde, studentu virtuve u. t. t.); 3) studentu izdevumiem, žurnāliem, laikrakstiem, kalendariem, grāmatām u. t. t.)

Centrālbirojs izdod periodisku informācijas biļetēnu un vispāri nosprauž tuvākas attiecības studentu saimes pārstāvju starpā. Tā centrālbirojs kļuvis par reālas kopdarbības viduspunktu, cik tālu tas iespējams mainīgos studentu padomju saimnieciskos apstākļos.

Satiksmes veicināšana Baltijas valstu studentu starpā, pēdējā laikā uzrāda iepriecinošus rezultātus. Rīkotās ekskursijās uz kaimiņu valstīm, kā arī pārējo valstu studentu pārstāvju ielūgšana visās lielākās studentu svinībās un nacionālo sarīkojumu (dziesmu svētku, dažādu jubileju u. t. t.) gadījumos, stiprā mērā kalpo draudzības veicināšanai.

Pēdējā Baltijas valstu studentu konferencē Rīgā 1934. g. pieņemtās rezolūcijas, ka mūsu studentu padomēm jāgriežas ar lūgumu pie valdībām atcelt savstarpējā satiksmē vīzas un ārzemju pasēs un lai visi Baltijas valstu studenti baudītu tās pašas tiesības un atvieglinājumus kā attiecīgās valsts studenti, ir ļoti svarīgas. Ja tās izvedīs dzīvē, tad tas lielā mērā sekmēs mūsu tautu savstarpējo iepazīšanos un tuvināšanos.

Apvienībā izejošo valstu starpā bez tam vēl ir noorganizēta studējošo praktikantu apmaiņa. Tā dod iespēju iepazīties ar darba metodēm un dzīvi citur, kas vēlāk, izejot patstāvīgā darbā, dod vērtīgus ieguvumus. Jau pēdējā konferencē prak-

rahvaste ning lugupidamist nende kultuursaavutuste vastu.

Balti riikide üliõpilaste liidu ülesandeiks on: organiseerimise küsimused, ekskursioonide asjad (õppereisid ja praktikantide vahetamine), spordi küsimused, informatsioon ja üliõpilaste ajakirjandus.

Keskbüroo Tartus teeb praktilisi töid ja tema ülesandeks on konverentsil vastuvõetud otsuste elluviimine. Informatsiooni büroo kaudu üliõpilased peavad saatma omavaheliseks vahetuseks teateid: 1) ülikooli õppetööst (loengute kavu, eksaminatsiooni ja promotsiooni korda, ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvu jne), 2) üliõpilaste ettevõtete tegevusest (õppeabinõude muretsemine, üliõpilaste köök jne), 3) üliõpilaste väljaannetest (ajakirjad, ajalehed, tähttraamatud, raamatud jne.).

Keskbüroo annab välja perioodilise informatsiooni biļetēni ning üldse soetab lähemaid sidemeid üliõpilaste pere esindajate vahel. Nõnda on keskbüroo saanud reaalse koostöö keskpunktiks, kuivõrd see on võimalik muutuvais üliõpilaste esinduste majanduslikes oludes.

Läbikäimise soodustamine Balti riikide üliõpilaste vahel on viimasel ajal saavutanud rõõmustavaid tulemusi. On korraldatud ekskursioone naaberriikidesse ning palutud ka teiste riikide üliõpilaste esindajaid üliõpilaste pidudest ja rahvuslikest pühadest osavõtma (laulupidude, juubelite jne. juhuseil), mis suurel määral kindlustab sõpruse sidemeid.

Viimasel Balti riikide üliõpilaste konverentsil Riias 1934. a. võeti vastu resolutsioon, milles meie üliõpilaste esindustele tehakse ülesandeks paluda oma valitsusi, et omavahelisel läbikäimisel kaotatuks viisad ja välispassid ning et kõik Balti riikide üliõpilased oleksid kõikide nende samade õiguste ja kergenduste osalised, mis antakse vastava riigi üliõpilastele, millel oleks väga suur tähtsus. Kui neid otsusi võiks elluviia, siis see suurel määral soodustaks meie rahvaste omavahelist tutvumist ja lähenemist.

Liidusse kuuluvate riikide vahel on pääle selle organiseeritud ka üliõpilaste-praktikantide vahetus. See annab võima-

tikantu uzņemšanai katra valsts pieteica līdz 10 vietas.

Kas attiecas uz sporta jautājumu, tad pēdējais ieņem redzamu vietu Baltijas valstu studentu aprindās. Katru gadu tiek rīkotas pārmaiņus vienā no savienībā ietilpstošām valstīm vasaras un ziemas sporta olimpiādes, kas rada dzīvu interesi studējošā jaunatnē.

Tuvināšanas darbā ievērojama loma piekrīt preses šefam pie katras universitātes, kuŗa uzdevums ievietot presē apcerējumus par kaimiņu valstu studentu dzīvi un rūpēties par studentu laikrakstu speciālnumuru izdošanu, kuŗā sīki tiktu apskatīta Baltijas valstu studentu dzīve tekošā gadā. Propagandas nolūkos katras valsts studentu organizācijās tiek noturēti priekšlasījumi par Baltijas valstu tuvināšanās ideju.

Viens no pēdējās konferences lēmumiem, ka studenti sadarbosies ar tuvināšanās biedrībām un atbalstīs jaunu stīgu ciršanu igauņu, lietavju (leišu), latviešu un arī somu tautu darba laukā, liecina, ka studenti Baltijas valstu ideju ir izplatījuši arī ārpus akadēmiskās dzīves loka. Tā Baltijas valstu studentu savienība likusi pamatu reālai kopdarbībai savā starpā un arī ārzemēs uzstādāmās vienoti vispasaules studentu apvienības konferencēs (C. I. E.).

Ja beidzot Baltijas valstu ideja ir kļuvusi reāla, tad te savs nopelns ir arī studējošai jaunatnei. Tuvinot jaunatni, mēs tuvinam tautas, jo to, ko jaunatne šodien domā, to rītu prasa visa tauta. Tādēļ jaunatnes un it sevišķi akadēmiskās jaunatnes tuvināšanās darbs ir ļoti svarīgs.

Stud. iur. M. Baumanis.

luse tutvuneda töö meetoditega ning eluga mujal, mis annab väärtuslikke tulemusi hiljem iseseisvas töös. Viimaseil konverentsil iga riik teatas, et tal on 10 vaba praktikandi kohta.

Mis puutub spordi küsimustesse, siis viimaseil on Balti riikide üliõpilaste liidus silmapaistev koht. Iga aasta korraldatakse ühes liidusse kuuluvaist riikidest suve- ja talveolümpiaadid, mis leiavad elavat huvi üliõpilaste keskel.

Lähendamise töös on väga suur osa pressisefil iga ülikooli juures, kelle ülesandeks on kirjutada omamaa ajakirjandusele ülevaateid naaberrahva üliõpilaste elust ja hoolitseda, et ilmuks üliõpilasajalehtede erinumbrid, millede oleks laialt kirjeldatud Balti riikide üliõpilaste tegevus jooksval aastal. Propaganda eesmärgiga korraldatakse iga riigi üliõpilaste organisatsioonides loengud Balti riikide lähendamise ideest.

Üks viimase konverentsi otsusist on, et üliõpilased peavad töötama kooskõlas sõprusühingutega ning soodustama lähendamise tööd Eesti, Leedu, Läti ja Soome rahvaste hulgas. See tõendab, et üliõpilased levitavad Balti riikide ideed ka välispool akadeemilist peret. Balti riikide üliõpilaste liit on pannud alused reaalsele koostööle omavahel ning tegutseb kooskõlastatult ka ülemaailmleil üliõpilasiitute konverentsidel (CIE).

Kui Balti riikide liidu idee on nüüd saanud tõsiasjaks, siis siin on omad teened ka ülikooli noorsool. Lähendades noori, meie lähendame rahvaid, kuna seda, mida tänapäev mõtleb noorsugu, homme juba nõuab kogu rahvas. Sellepärast on noorsoo ja iseäranis akadeemilise noorsoo sõprustöö eriti väärtuslik.

M. Baumanis, stud. iur.

Aizrobežu igauņu organizēšana. Vālis — Eesti organiseerimisest.

Jo stiprāks un apzinīgāks ir katrs atsevišķs cilvēks savā tautiskajā apziņā un jo vairāk kādai tautai ir šādu locekļu — par tik vairāk šādas tautas nozīme un iespaids

Mida selgem ja teadlikum omas rahvustundes üksik inimene on ja mida enam niisuguseid liikmeid omab üks rahvas — seda mōjurikkamalt ūletab selle rahva

pārsniedz savas zemes šaurās, geografišķās robežas, radot garīgā nozīmē, savas tautas „vispasaules valsti.“

Šādas apzinīgas tautas loceklis ir, piemēram, katrs anglis: kur tas arī nedzīvotu, visur viņš rada ap sevi it kā daļu no lielās Britu impērijas: valoda, pārašas, mājas kultūra un komforts, angļu preces, angļu klubs u. t. t. Viss tas ir viņam „nepieciešama“ vajadzība.

Igauna stāvoklis ārzemēs jau viņa valodas dēļ vien ir citādāks, kaut gan organizētam igauņim ir ļoti daudz iespēju arī svešumā, ko savā laikā pierādīja Pēterpils igauņi, sasniedzot savā darbībā dažādus ievērojamus panākumus, un tas pie tam notika tai laikā, kad igauņiem pašiem nebija vēl savas valsts.

Tautas organizēšanās spējās slēpjas viņas spēks un tikai šis spēks dod vajadzīgo kvalitāti un varu arī skaita ziņā pat vismazākai valstij, lai sevi un savu valsti paceltu vajadzīgā augstumā starptautiskā satiksmē, tirdzniecībā un citur.

Jo mazāka valsts un tauta, jo lielāka nozīme katram viņas loceklim.

Statistikas sakopotie dati rāda, ka Krievijā dzīvo 190.000 un citur ārzemēs 86.000, pavisam kopā apmēram 276.000 igauņu, tas ir: katrs piektais igauņis dzīvo ārzemēs. Dzimtenei pieejami ir tagad tikai šie 86.000 igauņu. Tos visur uzmeklēt, atmodināt viņos tautisko apziņu un saistīt ar tēvuzemi — šo uzdevumu Igaunija patlaban sāk enerģiski veikt. To iesāka „Välis — Eesti Ühing“ (aizrobežu igauņu biedrība), kurās sēdeklis ir Tallinnā. Biedrībai ir savs oficiozs aizrobežu igauņu almanachs un nodibināts uzticības viru tikls visā pasaulē. Ir arī savi centri un galvenais — ciešas saites ar igauņu biedrībām visā pasaulē.

Pamazām pastiprinot vienības apziņu, paliek vēl liels un svarīgs uzdevums — organizēt visus igauņus par vienotu stipru Igauniju!

Cik lielu nozīmi savu ārzemēs dzīvojošo tautiešu organizēšanai piešķir daudzas citas valstis, to rāda piemēram tas apstāklis, ka tikai divos pēdējos gados Vācija ar savas „Osthilfe“ palīdzību izlietoja Latvijā un Igaunijā 475.000 vācu markas Baltijas vāciešu organizēšanai un vāciskā gara iz-

tāhtsus tema riiki kitsendavaid geograafilisi piire, loodes omaette vaimse „üeilmlise rahvusriigi.“

Sarnase rahvusliikme näiteks vöiks ehk inglasi võtta: kus ta iial viibib, seal näib ta ikka oma ümber osakest Suur - Briti riiki laiutama: keel, kombed, kodune kultuur ja komfort „möödumata“ vajadus inglise kaupade, inglisi klubi järele jne.

Eestlase seisukord välismaail on juba oma vähetuntud emakeele pärast teistsugune, kuid organiseeritult on ka eestlased küllaldasini võimalusi võersil, mida omal ajal hästi Peeterburi eestlaskond mitmekesise edu ja saavutustega tõendas ja seda tol ajal, mil puudus oma riik.

Rahva organiseerimises peitub rahva jõud ja alles see jõud võimaldab tarvilise kvaliteedi ja võimu ka kõige väikearuvisema rahvale, et end ja oma riiki küllaldaselt maksma panna riikide omavahelises suhtumises, kaubanduses ja muus.

Mida väiksem riik ja rahvas, seda tähtsam on tal iga oma liige. Umbkaudsete andmete järele elab Venemaal 190.000 ja muil välismaail 86.000, seega kokku 276.000 eestlast — see ütleks, et umbes iga viies eestlane elab välismaail. Kättesaadav kodule oleks nendest praegu vaid need 86.000 eestlast. Neid kõikjal ülesleides, neis alalhoida rahvusjoont ja neid ühendada kodumaaga — selle ülesande teostamiseks on Eestis edukalt tööle hakatud, mida algas Välis - Eesti Ühing, keskkohaga Tallinnas. Ühingul on oma häälekandja Välis-Eesti almanak ja üleilmiline võrk usaldusmehi, keskusi ja peasi: kõvad sidemed Välis -Eesti seltsidega üle maailma.

Süvendades aegapidi ühtekuuluvuse mõistet, jääb suureks ja tähtsaks ülesandeks organiseerida kõiki eestlasi ühiseks tugevaks Eestiks!

Kuivõrd suurt rõhku oma välismaail viivate rahvaliikmete organiseerimisele ja sellest saadud jõu ärakasutamisele mitmed riigid panevad, vöiks ehk näidata asjaolu, et alles kahel möödunud aastal Saksa riik oma „Osthilfe“ kaudu Lätis ja Eestis 475.000 riigi marka Balti sakslaste organiseerimisele ja saksa vaimulevitamiseks kulutas. Sellest summast oli möödunud

platišanai. No šīs summas pagājušajā gadā vienīgi Igaunijā bija izdoti 183.000 vācu marķu jeb apmēram 24 miljoni ig. sentu. Un ievērojot, ka Igaunijā dzīvo pavisam apmēram 18,000 vāciešu, šī summa ir ļoti liela.

Polijā darbojas samērā jauna, bet jau lieliski iestrādājusies ārzemēs dzīvojošo poļu centrālā organizācija „Rada organizacyjnej Polakow z zagranicy, kas veic savu darbu Varšavā ar valsts atbalstu. Tai ir jau pašai savs birojs ar 17 darbiniekiem. Ārpus Polijas visā pasaulē dzīvo ap 5 miljoni poļu, tā tad katrs sestais polis, bet no vāciešiem jau katrs trešais ir svešumā.

Helsinki „Suomalainen Seura“ ir tīra sabiedriska organizācija, bet darbojas arī lielēm valsts pabalstiem jau ilgāku laiku un gūst ļoti lielus panākumus ārzemju somu kustības laukā.

Bez tautas locekļu saglabāšanas dzimtenei, sakari ar viņiem dod valstij arī saimnieciskus labumus, piemēram, pēdējos trijos gados Amerikas igauņi pārveduši savā tēvzemē 2 miljonus kronu. Sevišķi aizrobežu lietavieši sūta daudz naudas dzimtenei, savu tuvinieku atbalstīšanai u. t. t. Domā, ka šīs summas sastādot līdz 20 pr. no visa Lietavas valsts budžeta.

Pievedu šos dažādos piemērus, lai vispusīgāk apgaismotu un pasvītrotu ārzemēs dzīvojošo tautiešu organizēšanas nepieciešamību, sevišķi mūsu, samērā jaunajās valstīs.

Aizrobežu igauņu kustība ir jau atradusi interešu saskaņu ar tādām pat organizācijām Somijā un Lietuvā.

Bet sevišķi liela nozīme būtu rast iespēju sadarbībai ar aizrobežu latviešus organizējošo centru, lai nodibinātu abu valstu draudzīgās attiecības arī ārpus mūsu valstīm. Aizrobežu latviešu un igauņu savstarpējo tuvināšanos stipri veicinātu vietējās kopējās valodas prasana. Ja neizvēlēties vienādu svešvalodu un to neiemācīsies abās valstīs, tad nenāks nepieciešamā apstākļu uzlabošanās, un var gadīties, ka nākotnē plašākā latviešu-igauņu tieša sadarbība un saprašanās vislabāk veiksies ārzemēs, tieši kopējās valodas dēļ.

aastal ainult Eesti jaoks 183.000 rmk ehk ligi 24 miljoni senti vēljaantud. Ja kui arvesse võtta, et Eestis üldse umbes 18.000 sakslast elab, siis on see summa väga suur.

Poolas on võrdlemisi alles noor, kuid juba väga suurejooneliselt tegutsev keskkororganisatsioon välispoolakatele ja nimelt „Rada organizacyjnej Polakow z zagranicy“, mis riiklikul toetusel Warssavis tegutseb ja juba büroo 17 ametnikuga omab. Et välispoolakaid 5 miljoni üle maailma laiali, siis elab iga kuues poolakas välismail, kuna sakslastest elab juba iga kolmas võrsil.

Helsinki „Suomalainen Seura“ on puht seltskondlik organisatsioon, kuid tegutseb suurte riiklikude toetustega juba kauemat aega edurikkalt Välis - Soome liikumise kallal.

Peate rahvusliikmete alahõru kodumaale, toob side nendega ka majanduslist kasu riigile, nii on näiteks viimase kolme aasta jooksul Ameerika eestlased kodumaale terve 2 miljoni krooni toonud. Iseäranis leedulased saadavad palju raha kodumaale sugulaste toetuseks jne. Ollakse arvamusel, et need rahad ligi 20% kogu Leedu riigi aasta eelarvest moodustavad.

Neid mitmekesisi näiteid sai toodud, et kõigiti valgustada ja alla kriipsutada välismail viibivate rahvusliigete organiseerimise olulist vajadust iseäranis meile, võrdlemisi noortele riikidele.

Välis - Eesti liikumisel on juba mõningaid huvide kooskõla samasuguste liikumistega Soome ja Leedu rahva välismail organiseerimises.

Kuid iseäranis tähtis oleks võimalus koosliikumiseks Välis - Lätit organiseeruva keskusega mõlema rahva senise sõpruse ellu viimiseks ka väljaspool kodumaad. Soodustuseks omavahelises liginemises välismail on mõlemite rahvaste ühine kohepealse keeleoskus. Kui keele valik ja õppimine tulevikus hädavajalist parane mist mõlemail kodumail senise olukorra e ei too, siis võiks ehk juhtuda, et tulevikus laialdasem Läti - Eesti otsekohene arusaamine kõige soodsamini mõlema rahva välis - liigete vahel — just sealse keeleoskuse alusel — õitseme saab.

Uz pēdējā aizrobežu igauņu kongresa lēmuma pamata tiek sarikota šī gada 24. novembrī pirmā aizrobežu — igauņu diena Igaunijā un visā pasaulē.

Nesen noslēgtais Latvijas-Igaunijas-Lietavas līgums iedrošina saukt: „Lai turpmāk rodas iespēja sarikot aizrobežu igauņu-latviešu-leišu dienu visā pasaulē!

Vidriks Ivask.

Aizrobežu igauņu biedr. kluba priekšsēdis.

Viimase Välis - Eesti kongressi otsuse põhjal korraldatakse esmakordsest käesoleva aasta 24. novembril ülemaailmne Välis - Eesti päev.

Hiljuti sõlmitud Läti - Eesti - Leedu leping julgustab hüüdele: olgu saabumas korraldusvõimalus ülemaailmse Välis - Eesti - Läti - Leedu päevaks!

Vidrik Ivask,

Välis - Eesti Ü. klubi esimees.

Tūrisma problēmas Latvijas - Igaunijas tautu tuvināšanas darbā un starptautiskā propagandā.

Turismi probleemid Läti-Eesti rahva lähendamise tões ja rahvusvahelise propaganda alal.

Politiskie, sabiedriskie un zinātniskie sakari starp Latviju un Igauniju rāda savu pakāpenisku uzplaukumu, bet mūsu pienākums vēl vairāk savstarpēji tuvināt šīs tautas un galvenokārt abu tautu jaunatni. Vislabāk to panāksim ar tūrismu. Tūrisms, modernās tautsaimniecības patstāvīgā disciplīna, nav tikai veikals, tūrismam (ceļotāju satiksmei) ir ļoti svarīga nozīme arī kultūrālā un sociālā ziņā, bet vēl vairāk tautu savstarpējā tuvināšanā. Tūrisms ir drošākais un ērtākais līdzeklis, kā radīt kultūrālus un garīgus sakarus starp tautām; „caur savstarpēju pazīšanos uz savstarpēju saprašanos“ — tas ir tūrisma kustības dziļākā mērķa lozungs. Kā gan brālības ideja starp mūsu tautām var atrast auglīgu zemi, ja mēs viens otru gandrīz nemaz nepazīstam. Tuvināšanās caur jūsmīgām runām pie zaļā galda vai ietekmīgiem, bet reti rakstiem presē nekad nevar mūs tiktālu tuvināt, kā to spēj personīgie sakari un savstarpējā tautu pazīšanās. Tamdēļ mūsu tautu nākotnes tuvināšanas darbā izcilus vieta jāierāda tūrismam. Visupirms jādara viss, lai no valsts uz valsti attīstītos dzīva ekskursiju straume. Regulāras, lētas ekskursijas autobusos vikendā uz Tartu, Tallinnu, ik

Poliitilised, seltskondlikud ja teaduslikud suhted Läti ja Eesti vahel järk - järgult arenevad, kuid meie ülesandeks on lähendada neid rahvaid veel rohkem ning püüasjalikult mõlema rahva noorsugu. Seda eesmärki saavutame kõige paremini turismi abil. Turism, moodsa maailma rahvamajanduse iseseisev distsipliin, pole mitte ainult äri — turismil (reisijate läbikäimisel) on väga tähtis osa ka kultuuri- ja sotsiaalaladel, ning veelgi rohkem rahvaste omavahelises lähendamises. Turism on kindlaim ja parim abinõu kultuuriliste ja vaimliste sidemete loomiseks rahvaste vahel; „omavahelise tutvunemise kaudu omavahelise arusaamiseni“ — see on turismi liikumise sügava eesmärgi loosungiks. Kuidas küll vendluse idee leiaks meie rahvaste vastuvõtlikku pinda, kui meie üks teist peagu ei tunnegi. Lähendamine vaimustatud kõnede abil rohelise laua taga või mõjuvate, kuid harvade üksikute artiklitega ajakirjanduses kunagi ei jõuta meid teineteisele nii lähedale viia, kui seda suudavad isiklikud suhted ning rahvaste omavaheline tundmaõppimine. Sellepärast tuleb meie rahvaste lähendamistões tulevikus turismile anda silmapaistev koht. Esiteks peame tegema kõik,

pär sesdienas, ekskursijas uz Tallinnu garaiku svētku dienās, ir ļoti viegli noorganizējams ceļš uz tautu pazīšanas. To ievērojami atvieglo arī brīvā robežu pāreja ar nacionālām pasēm, bez jebkādam formalitātēm. Atļaujot priekšlaicīgi apgalvot, ka šādi ceļojumi ieinteresētu prāvu dalībnieku skaitu, kas citādi Igauniju nemaz neapmeklētu. Tiesa, mums pastāv stingri ierobežojumi valūtas ziņā, bet neviens nav padomājis šādas ekskursijas rīkot uz savstarpības pamata, apmaiņas ceļā: tik, cik mūsu ekskursija paliek parādā igauņiem, igauņu ekskursantiem mūsu zemē priekšā jau „tekošs rēķins“. Šāda norēķināšanās ir tik vienkārša, ka to varētu attiecināt arī uz paušalceļojumiem (individuālceļojumiem pret kuponiem, kur ceļotājs jau savā valstī samaksā par viesnīcām, uzturu u. t. t.). Šī starpniecība tuvināšanās biedrībām dotu arī prāvu līdzekļus tālākam propagandas darbam. Jārūpējas arī par individuālo ceļojumu atvieglošanu, jāizdod šai nolūkā propagandas un informācijas prospekti, jāatvieglo savstarpēja velosipedistu un auto tūristu satiksmi, kas tagad saistīta formalitātēm un augstām iemaksām, jānoorganizē kaimiņtautas ceļotājiem zināmās viesnīcās cenu pazeminājumus un tml. Nekas nav darīts arī jaunatnes ceļojumu atvieglošanai, lai gan zināms, ka šīs dienas jaunatne būs rītdienas vīri un mātes. Šai nolūkā abās valstīs nodibināmas lētas apmešanās vietas, kompetenti ekskursiju pavadoni un galvenais — sevišķi pazemināts dzelzceļa tarifs jaunatnes ekskursijām. Savstarpējā tūristu satiksmē mums jāvadas no tuvināšanās nolūka, nevis no tā, ko mums var ienest otras valsts ekskursanti. Līdz ar to aktivizētos visa tuvināšanās propaganda. Polijas valdība izdevusi latvju valodā iespaidīgu propagandas prospektu par Poliju, ir pazīstama arī kādas igauņu izdevniecības izdota propagandas brošūra par Latviju igauņu valodā, turpretim par Igauniju latvju valodā šādu izdevumu trūkst. Arī te tuvināšanās biedrībām jauns uzdevums, jo izplatot šādus bezmaksas propagandas izdevumus tiek ne tikai propagandēta kaimiņzemes apciemošana, bet lasītājs mā-

et riigist riiki voolaks tugev ekskursioonide vool. Regulaarseid odavaid ekskursioone laupäevast esmaspäevani paarinädalise vaheajaga autobussides Tallinna ja Tartu, pikematel pühadel ekskursioone Tallinna — on väga kergesti läbiviidav tee rahvaste tutvunemiseks. Tähtsaks kergenduseks siin on ka vaba ülepiiri pääs sise-maa passidega, mingisuguste formaal-susteta. Võin juba praegu ettenäha, et sääraseid reisid huvitavad laialdasi rahva-kihte, kes muidu Eestise ei sõidakski. Tõsi, meil on küllalt suured valuuta kitsendused, kuid keegi ei ole tuletanud meelde neid ekskursioone korraldada vastastik-kuse alusel vahetuse teel: kuipalju meie ekskursioon jääb võlgu eestlasile, niipalju on eestlasist ekskursioonil meie maal ees juba „jooksval arvel“. Säärane kord on nii lihtne, et teda võiks tarvitada ka paušalreisidel (individuaalreisidel kupon-gite vastu, kus reisija juba omal maal ta-sub võorastemaja, toidu jne. eest). See vahetalitus annaks sõprusühingutele ka suuri sissetulekuid edaspidisele propagan-datööle. Peame hoolitsema ka individuaal-reiside soodustamise eest, peame välja-andma selleks propaganda ja infor-matsiooni brošüüre, peame kergendama omavahelist jalgratturite ja autosõitjate läbikäimist, mis praegu on seotud suurte formaalsustega ja kõrgete maksudega, peame organiseerima naaberrahva reisija-tele teatud võorastemajades hinnaalandu-si jne. Ka ei ole midagi tehtud noorsoo ekskursioonide soodustamiseks, kuigi teame, et tänapäeva noorsugu saab tule-viku meesteks ja emadeks. Seks otstar-beks tuleb mõlemas riigis asutada odavaid ööbumiskohti, tuleb muretseda kompe-tentseid turistide juhte ning pääasi — et noorte ekskursioonidel oleks eriti alanda-tud raudteetariif. Omavahelises turistide läbikäimises meid peab juhtima lähenda-mise idee, mitte aga mõte, kui palju kasu meile võivad tuua teise riigi ekskursandid. Ühes sellega saaks aktiivsemaks kogu lähendamise propaganda.

Poola valitsus on väljaandnud lätji keeles mõjuka propaganda prospekti Poola kohta; on ilmunud ka ühe Eesti kirjastaja väljaantud propaganda brošüür Lätist

cas pazīt savu brāļu tautu un viņas zemi to nemaz neredzējis. Regulāri sezonas priekšlasījumi par otru zemi, radio lekcijas uz reciprocitātes pamata), filma, plakāts u. t. t. ir iespaidīgi tautu tuvināšanās līdzekļi, kas diemžēl pie mums nav izlietoti. Rīgā un Tallinnā nepieciešami arī ierīkot vietas (kaut pie tuvināšanās biedrību valdes locekļiem), kur katrs iebraukušais igauņis (latvis) arvien iegūtu izsmelošu informāciju un palīdzību. Propagandas darbu ievērojami paceltu arī piemēram lēti noorganizēti studiju ceļojumi kaimiņvalsts žurnālistiem, skolotājiem, ārstiem u. t. t. Tuvināšanas biedrībām jāizdod interesanti sastādītas gada grāmatas, kas atrastu piekrišanu katrā ģimenē. Bez aktīvās propagandas nozīme arī pasīvai propagandai — laipnai uzņemšanai un viesmīlībai. Šie piemēri rāda, ka tuvināšanās biedrībām stāv priekšā liels un bagāts darba lauks. Jāievēro, ka īpatnais un interesantais, kas atrodas katrā no mūsu zemēm, top citiem zināms tikai tad, kad uz to tiek vērsta viņu uzmanība. Tamdēļ, ja mēs gribam ideāli nostādīt šo tuvināšanas jautājumu, tad blakus līdzsšinējam darbam popularizēt Igauniju Latvijā jāuzsāk sekmes apsološāks darbs — propagandēt latvju sabiedrībā personīgi iepazīties ar Igauniju.

Tālāk nopietna vērība piegriežama Latvijas - Igaunijas tūrisma propagandas saskaņošanai un kolektīvizēšanai ārzemju ceļotāju pievilksšanai uz mūsu zemēm. Oficiālie dati rāda, ka piemēram 1928. g. Latvija no tūrisma (starptautiskās ceļotāju satiksmes) ieguvusi 14,1 miljonus Ls jeb 7,4 ls uz katru iedzīvotāju (bērņus un sirmgalvjus ieskaitot), Igaunija 6,9 miljonus ls (6,3 ls uz iedzīvotāju). Ko tūrisma bilances sniedz mūsu valstu maksājumu bilancēm, par to liecina sekošais oficiālais pārskats:

eesti keeles, puudub vaid selline väljaanne Eesti kohta läti keeles. Ka siin on sõprusühingul uus ülesanne, kuna sääraсте mak-suta propaganda väljaannete levitamiseга propageeritakse mitte ainult naaberrahva küllastamist, vaid lugeja õpib tundma oma vennasrahvast ja tema maad ka seda nägemata. Regulaarsed loengud teise maa kirjeldamiseks, raadio ettekanded (retsi-protsiteedi alusel), filmid, plakaadid jne. on mõjukad rahvaste lähendamise abinõud, mis meil, kahjuks, on veel kasutamata. Riias ja Tallinnas vajame kohti (võibolla sõprusühingute juhatusliikmete juures), kus iga reisija — eestlane või lätlane alati saaks põhjalikku informatsiooni ja abi. Propaganda tööd kahtlemata tõstaks ka, näiteks, odavalt organiseeritud õppereisid naaberrahvaste ajakirjanikele, kooliõpetajaile, arstidele jne. Lähendamisühingud peavad väljaandma huvitavalt kokkuseatud aastaraamatud-kalendrid, mis leiaksid pooldajaid igas perekonnas. Pääle aktiivse propaganda on suur tähtsus ka passiivsel propagandal — lahkel vastuvõtul ja külalisarmastusel. Need näited on tunnistuseks, et sõprusühingul seisab ees veel suur ja rikkalik tööpõld. Peame tähelepanema, et omaparasusi ja huvitavat, mis on meie maal, võõrad näevad ainult siis, kui sellele on juhitud nende tähelepanu. Sellepärast, kui tahame ideaalselt korraldada lähendamise küsimuse, siis, paralleelselt praegusele tööle — populariseerida Eestit Lätis, peame algama tööd, mis lubab rohkem tulemusi — propageerida läti seltskonnas mõtet, et igauks peab tutvunema Eestiga isiklikult.

Edasi peame tõsist tähelepanu pöörama Läti ja Eesti turismi propaganda töö koostõelastamisele ja kollektiveerimisele välisturistide meelitamiseks meie maadesse. Ametlikud andmed näitavad, et, näiteks, 1928. a. Läti on saanud turistidelt (rahvusvaheliste reisijate liikumisest) 14,1 milj. ls ehk 7,4 ls iga elaniku kohta (lapsi ja vanu inimesi juurearvates); Eesti 6,9 milj. ls (6,3 ls elaniku kohta). Mida turismi bilansid annavad meie riikide maksu-bilansidele, seda näitab järgmine ametlik ülevaade:

	Latvija Lāti milj. ls		Igaunija Eesti milj. ls		Lietuva Leedu milj. ls	
	1927.	1928.	1927.	1928.	1927.	1928.
Tūrisma bilances aktīvs Turismi bilansi aktiiv						
Ieņēmumi no ārzemju ceļotāju kustības valstī	17,8	21,0	5,8	6,9	1,2	1,4
Sissetulekud välituristide liikumisest riigis .						
Emigrantu naudas sūtījumi	8,0	8,0	—	—	22,3	21,7
Emigrantide raha saadetised						
Ārzemju diplomātisko pārstāvību izdevumi valstī	4,8	4,8	1,8	1,8	0,7	0,7
Välisriikide diplomaatlīste esinduste kulutused						
No ārzemniekiem saņemtās dažādas nodevas caur ārlietu un iekšlietu resorciem	1,3	1,2	0,1	0,2	—	—
Välismaalastelt saadud mitmekesised maksud, mis saadud sise ja välisministreriumide kaudu						
Emigrantu kustība	1,1	1,8	—	—	0,5	0,5
Emigrantide liikumine						
Tūrisma bilances pasīvs Turismi bilansi passiiv						
Vietējo pilsoņu izdevumi	16,0	18,6	5,6	4,9	3,3	3,3
Kohalike kodanike kulud välismail						
Vietējo pilsoņu izdevumi ārzemju mācību ie- stādēs	4,0	4,0	—	—	—	—
Kohalike kodanike kulud välismaa õppeasutistes						
Ārzemju sezonas laukstrādnieku izvestā valūta	1,5	1,8	—	—	—	—
Välismaa põllutöölīste väljaveetud valūta						
Valsts diplomātisko pārstāvību izdevumi ārzemēs	1,6	1,6	1,2	1,2	1,3	1,3
Riigi diplomaatl. esinduste kulud välismail						
Emigrantu naudas sūtījumi uz ārzemēm	—	—	—	—	1,3	1,3
Emigrantide rahasaadetised välismaile						

Par to, ko ārzemju tūristu kustība var dot Baltijas valstīm, pareizi izteicies kāds amerikānis: „Tūrisms ir labākais stāds, kuru visas Baltijas valstis var kultivēt; stāds, kuru var audzēt ar mazāk izdevumiem kā kartupeļus, bet ar daudz lielākām sekmēm.“ Ļoti svarīga Baltijas valstīm arī tūrisma politiskā nozīme. Ārzemnieki, kas uz mūsu zemēm atbraukuši personīgi iepazīstas ar mūsu zemi, iepazīstas ar tautu, viņas vēsturi, valsts izveidošanos, pārliedinas par viņas saimniecisko stāvokli caur personīgām attiecībām, viņi te nodibina pazišanos, veikalnieciskus vai zinātniskus sakarus. Katrs tāds ārzemnieks savās mājās aizbraucis būs labs mūsu jauno valstu propagandētājs.

Viss tas liecina, cik mums svarīgi paugstināt starptautisko tūristu kustību uz savām valstīm, bet diemžēl nekas nav darīts, lai mēs saskaņotu savas kopīgās intereses, no kā paši tikai ciešam zaudējumus. Nemsim arī te piemērus no ārvalstīm: Ungarija — Austrija — ĶeĶoslovakija jau vairākus gadus izved kopīgu propagandas akciju ārzemju ceļotāju

Sellest, mida välituristide liikumine vōiks anda Balti riikidele, on vāga ōieti ūtelnud ūks ameeriklane: „Turism on parim taim, mida kōik Balti riigid vōivad kasvatada; taim, mille kasvatamiseks on vāhem kulu kui kartulite istutamiseks, kuid ta annab palju rohkem kasu.“ Vāga tāhtis on Balti riikidele ka turismi poliitiline kūlg. Vālismaalased, kes sōidavad meie maale, tutvunevad isiklikult meie maa ja rahvaga, tema ajalooa, riigi arenemisea, nāevad tema majanduslikku seisukorda, isikliku tutvunemise kaudu leivad siin sōpru ning loovad kaubanduslikke ja teaduslikke suhteid. Igaūks omale maa-le tagasisōitnud vālismaalane saab hāāks meie noorte riikide propageerijaks.

Kōik see tunnīstab, et meil on vāga tāhtis suurendada vālisturistide juurevoolu meie maadesse, kuid kahjuks, ei ole midagi tehtud, et kooskōlastada oma ūhiseid huvisid, kuna ise selle tagajārjel kanatame suurt kahju. Vōtame ka siin eeskujuks vālisriike: Ungari - Austria - Tšehhoslovakia juba mitu aastat teevad ūhist

pievilkšanai, tiek izdoti kopīgi prospekti, noorganizēti paušalceļojumi caur šim valstīm u. t. t. Oficiālas tūrisma propagandas komisijas pastāv arī starp Bavāriju un Austriju, Bavāriju - Ungāriju, Skandināvijas valstīm u. t. jpr. Angļu un amerikāņu tūristus Latvija vai Igaunija atsevišķi ņemot nespēj ieinteresēt, bet visas Baltijas valstis kopā gan. Kopīga propaganda bez tam ir arī lētāka. Tamdēļ vairāk vērības tūrisma kustībai tautu tuvināšanas un kopdarbības darbā.

K. Vanags,
iekšlietu ministrijas tūrisma
biroja vadītājs.

propagandatööd vālisturistide meelitami-seks, annavad välja ühiseid prospekte, organiseerivad paušalreise läbi nende riikide jne. Ametlikud turismi propaganda komisjonid töötavad ka Bavaaria, ja Austria, Bavaria - Ungari ning Skandinaavia riikide vahel jne. Inglise ja Ameerika turiste Läti ja Eesti igauks üksinda ei jõua huvitada, küll aga kõik Balti riigid. Ühine propaganda on ka odavam. Sellepärast: rohkem tähelpanu turismi liikumisele rahvaste lähendamise ja tutvunemise töös!

K. Vanags,
Siseministeeriumi turismi
büroo juhataja.

Chronika.

Igaunu - latvju - lietavju tuvināšanās biedrību apspriede Bulduros 1. jūlijā 1934. gadā. Eesti - Läti - Leedu sõprusühingute koosolek Bulduris 1. juulil 1934. a.

Izpildot š. g. 9. jūnijā Kauņā, Lietavju-Latvju kongresa laikā noturēto triju Baltijas valstu tuvināšanās b-bu apspriedes lēmumu, š. g. 1. jūlijā Rīgas jūrmalā — Bulduros, notika augšminēto tuvināšanās b-bu pārstāvju apspriede.

Piedalījās pārstāvji no sekošām b-bām:

- 1) no Igaunijas-Latvijas b-bas Tallinnā: V. Kruus;
- 2) no Igaunu-Lietavju b-bas Tallinā: pils. galva A. Uessons;
- 3) no Latvijas-Igaunijas b-bas Rīgā, zv. adv. M. Antons un red. O. Nonācs;
- 4) no Latvju-Lietaviešu vienības Rīgā inž. J. Rīteris, inž. Sp. Paegle un inž. P. Bērziņš;
- 5) no Lietavju-Igaunu b-bas un
- 6) no Lietavju-Latvju vienības Kauņā pils. galva A. Merķis.

Apspriedi plkst. 11 atklāja Latviešu-Lietavju vienības priekšnieks inž. Rīteris ar uzrunu, norāidāms uz apspriedes nolūku saskaņot un pastiprināt triju tautu tuvināšanās b-bu darbību, radot ceļus visu trīs tautu tuvināšanai.

Teostades k. a. 9. juunil Kaunases, Leedu - Läti kongressi ajal peetud kolme Balti riigi sõprusühingu läbirääkimiste otsuse, k. a. 1. juulil, Riia rannal Bulduris tuli kokku ülalmainitud sõprusühingute esindajate koosolek.

Osa võtsid esindajad järgmiseist ühingust:

- 1) Eesti - Läti ühingust Tallinnas: V. Kruus,
- 2) Eesti - Leedu ühingust Tallinnas: linnapea A. Uesson,
- 3) Läti - Eesti ühingust — vann. adv. M. Antons ja toim. O. Nonats,
- 4) Läti - Leedu ühingust Riias ins. J. Rīteris, ins. Sp. Paegle ja ins. P. Bersinš.
- 5) Leedu - Eesti ühingust Kaunases ja
- 6) Leedu - Läti ühisusest Kaunases — linnapea A. Merķis.

Koosoleku avas kell 11 Läti - Leedu ühisuse esimees ins. Rīteris kõnega, toonitades käesolevate läbirääkimiste eesmärki — kooskõlastada ja kindlustada kolme rahvā sõprusühingute tegevust, leides teid kolme rahva lähendamiseks.

Par apspriedes vaditāju ievēlēja J. Rīteri, par viņa vietnieku M. Antonu.

Pieņēma sekošu dienas kārtību:

1. Igaunijas, Latvijas un Lietavas s-ba;
2. Sešu tuvināšanās b-bu sadarbība;
3. Baltijas tautu sadarbības birojs;
4. Baltijas tautu satiksmes valoda;
5. Kopējais biļetēns (žurnāls);
6. Vēiēšanas.

Igaunijas, Latvijas un Lietavas savienības jautājumā apspriede pēc plašām debatēm, kurās attēloja līdzšinējos Baltijas valstu savienības nodibināšanas mēģinājumu atsevišķos posmus, pieņēma rezolūciju:

Igaunijas, Latvijas un Lietavas tuvināšanās b-bu pārstāvji savā apspriedē š. g. 1. jūlijā, Bulduros, apsvēruši minēto 3 tautu vēsturiskā likteņa vienādību un tagadējo politisko stāvokli, atzina, ka minēto 3. Baltijas valstu: Igaunijas, Latvijas un Lietavas politiskās un saimnieciskās neatkarības tālākā nostiprināšanā noteicošā loma piekrit minēto valstu ciešai politiskai, saimnieciskai un kultūrai kopdarbībai spraužot sev par tuvāko mērķi Baltijas valstu savienības sasniegšanu. Apspriede kā visu triju tautu sabiedriskās domas izteicēja apsveica faktu, ka šo 3 valstu oficiālie pārstāvji jau š. g. 7. jūlijā sastapsies Kauņā, un cer, ka šī sastapšanās tuvinās šo 3 valstu savienības noslēgšanu.

Par sešu tuvināšanās b-bu sadarbību referēja zv. adv. M. Antons. Apspriede atrada par lietderīgu nodot visu sešu b-bu pilnu sapulču apspriešanai un izlemšanai jautājienu par šo biedrību turpmākās darbības koordinēšanu, resp. viņu darbības pilnīgu apvienošanu kopējā katrā atsevišķā valstī darbojošās biedrības veidā, bet līdz šī jautājuma galīgai izšķiršanai nolemj: nekavējoši nodibināt igauņu, latvju un lietavju sadarbības biroju, kurš sastāvētu no minēto sešu b-bu pārstāvjiem saskaņā ar izstrādājamiem statūtiem.

Baltijas tautu satiksmes valodas jautājums izsauca dzīvas debates un diezgan lielas domstarpības. Tika izteiktas domas, ka sveša valoda, kurū gribētu tautai mācīt, var būt tikai tāda, kas noderī-

Koosoleku juhatajaks valiti J. Riteris, tema asetāitjaks M. Antons.

Vōeti vastu järgmine päevakord:

1. Eesti, Läti ja Leedu liit,
2. Kuue sõprusühingu koostöö,
3. Balti rahvaste koostöö büroo,
4. Balti rahvaste läbikäimise keel.
5. Ühine bulletään (kuukiri).
6. Valimised.

Eesti, Läti ja Leedu liidu küsimuses, pääle pikki läbirääkimisi, milledes toodi ette Balti riikide liidu loomise seniste katvatsuste üksikuid ajajärke, vōeti vastu resolutsioon:

Eesti, Läti ja Leedu sõprusühingute esindajad omal koosolekul 1. juulil 1934. aastal Bulduris, kaalusid mainitud rahvaste ajaloolise saatuse sarnasust ja praegust poliitilist seisukorda, tunnistasvad et mainitud kolme Balti riigi: Eesti, Läti ja Leedu poliitilise ja majanduslise sõltumatuse edaspidises kindlustamises peaosa kuulub nende riikide tihedale poliitilisele, majanduslikule ja kultuursele koostōole, vōttes omale lähemaks eesmärgiks Balti riikide liidu saavutamise. Koosolek, 3 rahva seltskonna mõtte avaldajana, tervitab fakti, et meie 3 riigi ametlikud esindajad tulevad kokku juba k. a. 7. juulil Kaunases ning loodab, et see kokkusaamine lähendab nende riikide liidu loomist.

Kuue sõprusühingu koostōost refereeris vann. adv. M. Anton. Koosolek leidis, et kõige otstarbekohasem on küsimust kõige 6 ühingu edaspidise tegevuse koordineerimisest, resp. nende tegevuse täieliku ühtlustamiseni ühte, igas üksikus riigis tegutsevasse ühingusse, üleanda kõige kuue ühingu täiskoosolekuteie arutamiseks ja otsustamiseks, aga selle küsimuse lõpliku selgitamiseni otsustati:

Kohe asutada Eesti, Läti ja Leedu koostōo büroo, mis koosneks mainitud 6 ühingu esindajaist, kooskōlas väljatōotatud põhikirjaga.

Balti riikide läbikäimise keele küsimuses tekkisid elavad läbirääkimised ja küllalt suured mõtete lahkuminekid. Avaldati arvamisi, et vōõrkeel, mida tahetakse õpetada, vōiks olla ainult selline,

ga no praktiskas izlietošanas viedokļa. Daži aizrādīja, ka ja par satiksmes valodu izvēlētu kādu no lielo kaimiņu tautu valodām, tad tas ļoti pavairotu šīs kaimiņu tautas iespaidu un dotu viņai iespēju nevēlami ietekmēt visu mūsu gara dzīvi. Vēlams pierobežā mācīties kaimiņu tautu valodas, piem. latviešiem mācīties igauņu un lietuvju valodas u. t. t.

Nolēma: jautājumu par satiksmes valodu nodot nākošā 3. tautu kongresa izlemšanai. Nodibinātā sadarbības birojā lietojamas visas trīs birojā ietilpstošo tautu valodas.

Tālāk apspriede atzina par vēlamu izdot kopīgu biļetenu visās trīs valodās, bet katrai tautai to drukāt atsevišķi.

Nodibinātā sadarbības birojā par priekšnieku ievēlēja J. Rīteri, priekšnieka vietnieki A. Merķis, A. Uessons un M. Antons. Biroja sēdeklis pagaidām, saskaņā ar statūtiem, Rīgā.

Apspriedi slēdzot zv. adv. M. Antons rezervēja apspriedes veikto darbu un uzsvēra, ka nav lielu un mazu tautu, bet ir tikai tautas un katra būs tik stipra un varena, kāda būs viņas griba, pārliecība un garīgais spēks.

Igauņu, latvju un lietuvju sadarbības birojs. Eesti, Lāti ja Leedu koostöö büroo.

Biroja statūti pieņemti 1934. g. 1. jūlijā sanāsmē Bulduros, kur bij sapulcējušies 6 tuvināšanas biedrību pārstāvji. Dot biroja priekšnieku un pirmo viņa vietnieku — tas gods piekrita Rīgai. Par priekšnieku ievēlēja inž. J. Rīteri, Latvju-Lietaviešu vienības pr-ku, bet par pirmo viņa vietnieku — zvēr. adv. M. Antonu, Latvijas-Igaunijas biedrības pr-ku. Biroja sēdeklis — Rīgā.

Pirmie mēneši birojam pagājuši iekšējā organizācijas darbā. Papildināts biroja locekļu skaits, tā kā tagad birojā ietilpst no katras organizācijas 2 locekļi.

Nodibināti sakari ar līdzīgām un radniecīgām organizācijām.

Birojs apsveicis Lietavas valsts prezidentu Smetonu — 60 g. jubilejas gadiju-

mida vōiks tarvitada praktilises elus. Mōned kōnelejad ūtlesid, et kui meie valiksi-me omavahelise lābikāimise keeleks mōne suurte naabrite keeltest, siis see asjaolu suurendaks selle naaberrahva mōju, ja vōimaldaks mittesoovitavalt mōjutada kogu meie vaimset elu. Rāāgiti ka, et on soovitav ōppida naaberrahvaste keeli, nāiteks — lātlased peavad piiriāāres oskama eesti ja leedu keelt jne.

Otsustati kūsimus lābikāimise keele valikust jātta jārgmisele 3 rahva kongressile otsustamiseks. Vastasutatud koostōō büroos peab tarvitama 3 büroosse kuuluvā rahva keeli. Edasi tunnistas koosolek soovitavaks vāljaanda ūhine būlletāān kolmes Balti rahvaste keeles, kuid trūkkida seda igale rahvale eraldi.

Asutatud büroosse vālitu esimeheks J. Riteris, esimehe asetāitjāiks A. Merķis, A. Uesson ja M. Antons. Büroo asukoht on ajutiselt, kooskōlas pōhikirjaga, Riias.

Koosoleku lōpul vann. adv. M. Antons resumeeris koosolekul tehtud tōōd ja toonitas, et ei ole suuri ja vāikseid rahvaid, vaid on ainult rahvad, kes igāiķs on nīivōrd tugev ja suur, kui suur on tema tahējōud, veendumus ja vaimujōud.

Büroo pōhikiri vōeti vastu 1. jūlil 1934. aastal Bulduri koosolekul, kuhu olid kokkutulnud 6 lāhendamise ūhingu esindajad. Au anda büroo esimehe ja tema esimese asetāitja oli seekord Riial. Esimeheks vālitu ins. J. Riteris, kes on Lāti-Leedu ūhingu esimees, tema esimeseks asetāitjaks aga vann. adv. M. Antons, Lāti - Eesti ūhingu esimees. Büroo asukohaks on Riia.

Esimesed kuud mōōdusid bürool organiseerimise tōōs. Tāiendati büroo liķkmete arvu, nīi et praegu büroo koosseisus on igast organisatsioonist 2 liķget.

On loodud sidemed teiste sarnaste ja lāhedate organisatsioonidega.

Büroo tervitas Leedu riigipresidenti Smetonast tema 60 a. juubeli puhul.

mā. Pacelts jautājums par 3 Baltijas valstu (Igaunijas, Latvijas un Lietavas) tuvināšanas kongresa sasaukšanu Rīgā 1935. g. vasarā. Birojs stājies pie kongresa priekšdarbu apspriešanas. Biroja adrese: Rīgā, Tērbatas ielā 33-35, dz. 3.

On algatatud küsimus 3 Balti riigi (Eesti, Läti ja Leedu) sõpruskongressi kokkukutsumisest Riias 1935. a. suvel. Büroo on alanud kongressi eeltööde arutamist. Büroo aadress: Rīgā, Tērbatas ielā 33-35. dz. 3.

Igaunu, latvju un lietuvju sadarbības biroja statūti.

Eesti, Läti ja Leedu koostöö büroo põhikiri.

I.

Biroja mērķis un uzdevums ir saskaņot igauņu, latvju un lietuvju tuvināšanās biedrību darbību.

II.

Biroju organizē un uztur 6 Baltijas tautu tuvināšanās biedrības:

- 1) Latviešu-Lietaviešu vienība Rīgā;
- 2) latviešu-igauņu tuvin. b-ba Rīgā;
- 3) lietaviešu-latv. vienība Kauņā;
- 4) lietaviešu-igauņu tuv. b-ba Kauņā;
- 5) igauņu-latviešu tuv. b-ba Tallinnā;
- 6) igauņu-lietaviešu tuv. b-ba Tallinnā.

III.

Savu mērķu sasniegšanai birojs:

- 1) uztur kontaktu 6 minēto biedrību starpā;
- 2) seko Baltijas valstu politiskai, saimnieciskai un kultūras dzīvei;
- 3) ved Baltijas valstu savienības idejas propagandu, sarīkojot priekšlasījumus, referātus, izstādes un koncertus, izdodot brošūras un izmantojot preses organus un veicinot kultūrālo vērtību apmaiņu, sarīkojot šo tautu tuvināšanās kongresus un ekskursijas.

IV.

Katra no minētām biedrībām delegē birojā 2 pārstāvjus. Šie pārstāvji izvēl biroja priekšniecību, sastāvošu no 4 personām: priekšnieka un 3 priekšnieka vietniekiem.

Priekšnieks un pirmais viņa vietnieks tiek izvēlēti uz 1 gadu pēc kārtas no katras valsts, pārējie priekšnieka vietnieki no pārējām 2 valstīm.

Biroja sekretāru uzaicina priekšnieks.

Biroja sēdeklis atrodas pilsētā, no kuras izvēlēts priekšnieks.

I.

Büroo eesmärgiks ja ülesandeks on kooskõlastada Eesti, Läti ja Leedu sõprusühingute tegevust.

II.

Büroo organiseerivad ja peavad ülal 6 Balti rahvaste sõprusühingut:

- 1) Lätlaste - leedulaste ühisus Riias,
- 2) Läti - Eesti ühing Riias,
- 3) Leedulaste-lätlaste ühisus Kaunases,
- 4) Leedulaste - eestlaste sõprusühing Kaunases,
- 5) Eesti - Läti ühing Tallinnas,
- 6) Eesti - Leedu sõprusühing Tallinnas.

III.

Oma eesmärkide saavutamiseks

- 1) büroo peab kontakti 6 mainitud ühingu vahel,
- 2) jälgib Balti riikide poliitilist, majanduslikku ja kultuurelu,
- 3) propageerib Balti riikide liidu ideed selleks korraldades loenguid, referaate, näitusi ning kontserte, andes välja brošüüre ning kasutades ajalehti ja ajakirju, soodustades kultuurväärtuste vahetust ja korraldades Balti rahvaste kongresse ning ekskursoone.

IV.

Igaüks mainitud ühingutest delegerib büroosse 2 esindajat. Need esindajad valivad büroo juhatuse, mis koosneb 4 isikust: esimehest ja 3 esimehe asetäitjast.

Esimees ja tema esimene asetäitja valitakse 1 aastaks igast riigist korda mööda, teised esimehe asetäitjad kahest teisest riigist.

Büroo sekretäri kutsutakse ametisse esimees.

Büroo asukoht on selles linnas, kust on valitud esimees.

V.

Biroja sēdes notiek vismaz 2 reizes gadā, pilsētā, no kuŗas izvēlēts priekšnieks.

Biroja sēdes ir pilntiesīgas, ja ir reprezentēta no katras valsts 1 biedrība.

Biroja protokoļi tiek vesti visu 3 Baltijas tautu valodās.

Kongresi notiek valstī, no kuŗas izvēlēts priekšnieks.

VI.

Biroja kārtējos izdevumus sedz tās valsts biedrība, no kuŗas izvēlēti priekšnieks un pirmais viņa vietnieks.

Ārkārtējie izdevumi tiek dalīti līdzīgās daļās starp birojā ietilpstošām biedrībām.

V.

Büroo istungeid peetakse vähemalt 2 korda aastas, selles linnas, kust on valitud esimees.

Büroo istungid on otsusevõimulised, kui on esindatud igast riigist vähemalt üks ühing.

Büroo protokolle kirjutatakse 3 Balti rahva keeltes.

Kongressid peetakse riigis, kust on valitud esimees.

VI.

Büroo kulud katab see ühing, kust on valitud esimees ja tema esimene asetäitja. Erakorralised kulud jaotatakse võrdselt büroosse kuuluvate ühingute vahel.

Baltijas Ūnijas biļetēns Nr. 2. **Balti Unioni bülletään Nr. 2.**

Nupat iznācis Baltijas Ūnijas otrais biļetēns, kuŗš protokola veidā atstāsta Baltijas Ūnijas darbību. Biļetēnā ievietoti Latvijas bij. Ārlietu ministŗa V. Salmaja, Igaunijas bij. Ārlietu ministŗa A. Piipa un advokāta P. Berga priekšnesumi Baltijas Ūnijas kopsapulcēs, kā arī ievietotas B. Ū. prezidenta J. Pauļuka un B. Ū. ģenerālsekretāra K. Ozola runas.

Bez tam biļetēnā vēl ievietots B. Ū. ģenerālsekretāra K. Ozola priekšnesums Starptautiskā Diplomātu akadēmijā Parīzē, un, sakarā ar šo priekšnesumu, Jaņas vēstnieka M. Sato deklarācija.

Biļetēna sākums izceļas ar Latvijas ministŗu prezidenta K. Ulmaņa ģimetni, zem kuŗas apakšā parakstīts: „Mans zelts ir mana tauta, mans gods ir viņas gods“, un nobeidzas ar kopuzņēmumu no Latvijas, Igaunijas un Lietavas sadarbības un draudzības līguma parafēšanas un paša līguma atreferēšanu. Biļetēns ir arī devis atsauksmi par jaunizdoto B. Ū. valdes locekļa cand. oec. J. Volmara grāmatu: „Zollunion Lettland — Estland“.

Kā redzams no B. Ū. pēdējā sēdes protokola, Baltijas Ūnija ir pārveidojusies par Baltijas valstu Starptautisko Lietu Institutā Latvijas nodalū.

Biļetēns ir drukāts divās valodās: tāi valodā pie kādas tautības pieder referents un angļu vai franču tulkojumā.

Hiljuti ilmus Balti Unioni teine bülletään, mis protokolli nāol kirjeldab Balti Unioni tegevust. Bülletäänis on Lāti end. Vālisministri Salmaj'se, Eesti end. Vālisministri A. Piibu ja adv. P. Bergis'e ettekanded Balti unioni täiskoosolekuil ning Balti Unioni presidendi J. Pauļuk'i ja Balti Unioni peasekretāri K. Osol'i kõned.

Pääle selle on bülletäänis ka Balti Unioni peasekretāri K. Osoli Pariisis Rahvusvahelises Diplomaatide Akadeemias peetud referaat ja sellega ühenduses Jaapani saadiku M. Sato deklaratsioon.

Bülletäänis leiame ka Lāti ministerpresidendi K. Ulmani päevapildi, mille all seisavad sõnad — „Minu kuld on minu rahvas, minu au on tema au“ ja ülesvõtte Lāti, Leedu ja Eesti koostöö ja sõpruslepingu parafeerimisest ning kirjutise sellest lepingust. Bülletään annab ka oma hinnangu Balti Unioni juhatuse liikme cand. oec. J. Volmar'i hiljuti väljaantud raamatule „Zollunion Lettland - Estland“.

Balti Union viimase istangu protokollist näeme, et Balti Union on muutunud **Balti riikide rahvusvaheliste asjade instituudi Lāti osakonnaks.**

Bülletään trükitakse kahes keeles: selles, mille rahvusest on referent, ning inglise või prantsuse keeles.

Sis ir vienīgais šāda veida izdevums, kas pēc sava satura un arī pēc sprautiem mērķiem: „veicināt ap Baltijas jūru dzīvojošo tautu kopdarbību uz taisnības un goda pamatiem un sekmēt viņu konsolidēšanos kopīgo interešu organizētai aizsardzībai“, ir uzskatāms par ļoti interesantu un vērtīgu. Biletēns tiek plaši izplatīts netikvien pa Baltijas valstīm, bet pa visu plašo pasauli, un ir jau atradis dzīvu interesi un piekrišanu.

Biletēns dabūjams Baltijas Ūnijas birojā, Kaļķu ielā 3/5, kā arī veikalos un kioskos.

— 18. novembris Tallinnā. Latvijas-Igaunijas b-bas valde saņēmusi no igauņu-latvju tuvināšanās biedrības uzaicinājumu sūtīt 18. novembrī uz Tallinnu delegāciju, kuŗa piedalītos Latvijas nacionālo svētku svinībās.

Tallinnā paredzēts sarīkot svinīgu aktu „Estonijas“ telpās, kuŗās Latvijas un Igaunijas pārstāvji uzstāsies ar runām. Lūdz izraudzīt arī dažus latviešu māksliniekus, kas ņemtu dalību ar priekšnesumiem minētos svētkos. Bez tam paredzētas kopējas vakariņas „Estonijā“ vai Centuma klubā.

— Nākošais Baltijas valstu agronomu kongress sanāks Helsinkos. Š. g. 30. sept. un 1. okt. Kauņā notika Baltijas valstu agronomu savienības centrālās valdes sēdes. Nolemts Baltijas valstu agronomu nākošo kongresu sasaukt Helsinkos 1935. g. jūlija pirmā pusē. Tā dienas kārtībā likti referāti par lauksaimnieciskās krīzes novēršanas iespējām, Baltijas valstu saimniecisko kopdarbību, agronomiskās palīdzības sasniegumus u. c. jautājumus. Kongresā ielūgs kā viesus arī Skandināvijas valstu agronomus.

— Baltijas valstu šķirējtiesa. Igaunu laikraksts „Päevaleht“ š. g. 5. oktobrī velti ievadrakstu Baltijas valstu šķirējtiesas jautājumam, aizrādīdams, ka lai gan igauņu-latvju-lietavju sadarbība pieņēmusi un pieņem arvien konkrētāku formu, tad tomēr ir vēl daudz svarīgu jautājumu, kuŗi prasa atrisinājumu un viens

See on ainulaadne vēljaanne, mis oma si-sult ja ka eesmärkidelt: „arendada Läänemere kallastel elutsevate rahvaste koostööd õigluse ja au alustel ja edendada nende konsolideerimist ühiste huvide organiseeritud kaitsmiseks,“ on väga huvitav ja väärtuslik. Bülletääni levitatakse mitte ainult Balti riikides, vaid kogu maailmas, ning ta leiab igal pool ees suurt huvi ja poolehoidu.

Bülletään on saadaval Balti unioni büroos, Kaļķu tän. 3-5, ning kauplustes ja kioskites.

18. november Tallinnas.

Läti - Eesti ühingu juhatusesele on saabunud Eesti - Läti ühingult kutse saata 18. novembriks Tallinna delegatsioon, kes võtaks osa Läti rahvuspüha pidustusist.

Tallinnas on ettenähtud piduliku aktuse korraldamine „Estonias“, kus Läti ja Eesti esindajad esinevad kõnedega. On palutud välja valida ka mõningaid läti kunstnikke, kes astuksid üles ettekanne-tega mainitud pidustustel. Pääle selle on ettenähtud ühine õhtusöök „Estonias“ või Centum klubis.

Järgmine Balti riikide agronomide kongress tuleb kokku Helsingis.

K. a. 30. sept. ja 1. okt. peeti Kaunases Balti riikide agronomide liidu keskjuhatuse istungit. Otsustati Balti riikide agronomide järgmist kongressi kokkukutsuda Helsingis 1935. a. juulikuu esimesel poolel. Päevakorras on küsimused põllumajandusliku kriisi kõrvaldamise võimalusist, Balti riikide majanduslikust koostööst, agronomilise abiandmise saavutustest jne. Kongressist palutakse osavõtma külalistena Skandinaavia riikide agronoome.

Balti riikide vahekohus.

Eesti ajaleht „Päevaleht“ pühendab k. a. 5. oktoobril pika kirjutise Balti riikide vahekohtu küsimusele ning kirjutab, et kuigi Eesti - Läti - Leedu koostöö ikka ja ikka enam saab konkreetsema kuju, on siiski veel palju küsimusi, mis nõuavad

no tādiem esot jautājums par Baltijas valstu šķirējtiesu.

Augšminētās Baltijas valstis, kā Tautu Savienības dalībnieces, radušos strīdus varētu izšķirt arī ar Tautu Savienības starpniecību, un Hāgas starptautisko tiesu, tomēr Tautu Savienības kompetence esot ļoti aprobežota un Hāgas tribunāls par dārgu, kamdēļ nepieciešams radīt speciālu instanci, kuŗa būtu kompetenta izšķirt visus radušos konfliktus starp Baltijas valstīm. Jauno valstu uzdevums esot būt par pionieriem šķirējtiesu sistēmas radīšanai, par paraugu šai virzienā, izdarot zināmus grozījumus, varot noderēt Tautu Savienības izstrādātais projekts par šķirējtiesām.

— **Lietavji lietavizē uzvārdus.** Pēdējā laikā Lietuvā radusies kustība, kas spraudusi mērķi, lietuvizēt nelietaviskos uzvārdus. Speciāla komisija savākusi un izdevusi lietavisko uzvārdu sarakstu, kuŗā ievietoti vairāk kā 200,000 uzvārdu. Vēršas galvenā kārtā pret krievu laikā rusificētiem un uzvārdiem ar krievu galotnēm. Uzvārdu maiņai nozīme tikai tai gadījumā, ja uzvārdu nesējs lietavju tautības.

— **Latvijas-Igaunijas mēnešraksta iznākušo Nr. Nr. pilnu komplektu t. i. par 1933. g. un 1934. g. pirmo pusi par Ls 2,— kā arī atsevišķus Nr. Nr. par Ls 0,50 — var saņemt Fr. Lasmana tirgotavā, Brīvības bulv. 1 un „Leta“ kioskos.**

lahendust ja üks neist olevat Balti riikide vahekohtu küsimus. Tüliküsimusi Balti riigid kui Rahvasteliidu liikmed võiksid lahendada ka Rahvasteliidu ja Haagi rahvusvahelise kohtu kaudu. Kuid Rahvasteliidu kompetents olevat väga piiratud ja Haagi tribunal liig kallis, mispärast on hädatarvilik luua erilist instantsi, mis oleks kompetentne lahendama konflikte Balti riikide vahel. Noorte riikide ülesandeks olevat olla pioneerideks vahekohtute süsteemi loomises. Eeskujuks mõningate muudatustega võiks olla Rahvasteliidu väljatöötatud vahekohtute eelnoo.

Leedulased leedustavad nimesid.

Viimasel ajal on Leedus alanud liikumine, mille eesmärgiks on leedustada mitteleedu nimesid. Eriline komisjon on koostanud ja väljaandnud leedupärase nime nimekirja, kus on rohkem kui 200.000 perekonna nime. Pöördutakse eriti veneajal venestatud ning vene lõppudega nimele vastu. Nimele muutmisel on ainult siis tähtsus, kui nime muutja on leedu rahvusest.

Läti . Eesti kuukirja komplekt,

S. o. 1933. a. ja 1934. a. esimene pool, Ls 2.— eest ja üksikud numbrid à L. 0,50 on saadaval Fr. Lassman'i kaupluses, Brīvības bulv. 1 ja Leta kioskites.

Izdevēja: Latvijas-Igaunijas biedrība, priekšnieks un mēnešraksta atbildīgais redaktors zvēr. adv. M. Antons.

Grāmatspiestuves Akc./Sab. „R C T A“, Rīgā, Elizabetes ielā Nr. 14-a. Tālr. 30650.

Latvijas - Igaunijas biedrības

MĒNEŠRAKSTS

P I E P R A S Ā M S:

„LETAS” kioskos, stacijās: Rīga I.
Rīga II.
Valkā
Valmierā
Cēsis
Liepājā
Jelgavā

KIOSKOS RĪGĀ: Brīvības bulvārī pretīm Brīvības ielai
pretīm galvenam pastam
Basteja laukumā

Valtera un Rapas grāmatnīcā, Teātra ielā 11
„Kaŗa Invalids” grāmatveikalā Brīvības ielā 2
Vidusskolu Skolotāju Kooperatīvā, Tērbatas ielā 15-17

Bez tam Fr. Lasmaņa sēklu tirgotavā Brīvības bulvārī dabūjami
mēnešraksta komplekti kā arī atsevišķas burtņicas